

LAISKA

LIETUVIAMS

1 9 6 5

K. Trimakas, S. J. LAISVĖ IR LAISVĖJIMAS	110
*** GYVENIMUI TEKANT	112
J. Boguta LAISVAS LAISVĖS SVARSTYMAS	114
Prof. J. Eretas KOMUNISTŲ SKILIMAS IR LIETUVOS IŠLAISVINIMAS	120
G. Kijauskas, S. J. VAIKO KELIAS Į DIEVĄ-II	122
J. Boguta STUDENTAI IR ORGANIZACIJA	125
A. Valatkaitis ANTANAS SMETONA LAIKO PERSPEKTYVOJE	126
B. Krištanavičius, S. J. PLEČIASI DARBO DIRVA	130
G. Ivaškienė POVELYKINĖ SAVAITĖ ŠEIMOJE	134
M. F. C. Caron KAS YRA NEPRIKLAUSOMYBĖ	137
A. Grauslys DUOK MAN GERTI	138
K. Bučmys, O.F.M. EKRANO MIRGESY	140
SKAITYTOJO ŽODIS	142
L. Andriekus, O.F.M. TĖVAMS IR MOTINOMS	144

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvu Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius Kęstutis Trimakas, S. J.

Redakcijos nariai Gediminas Kijauskas, S. J.

Dr. Arūnas Liulevičius

Administratorius Petras Kleinotas, S. J.

Viršelis ir vinjetės Algirdo Kurausko

Fotografijos Algimanto Kezio, S. J.

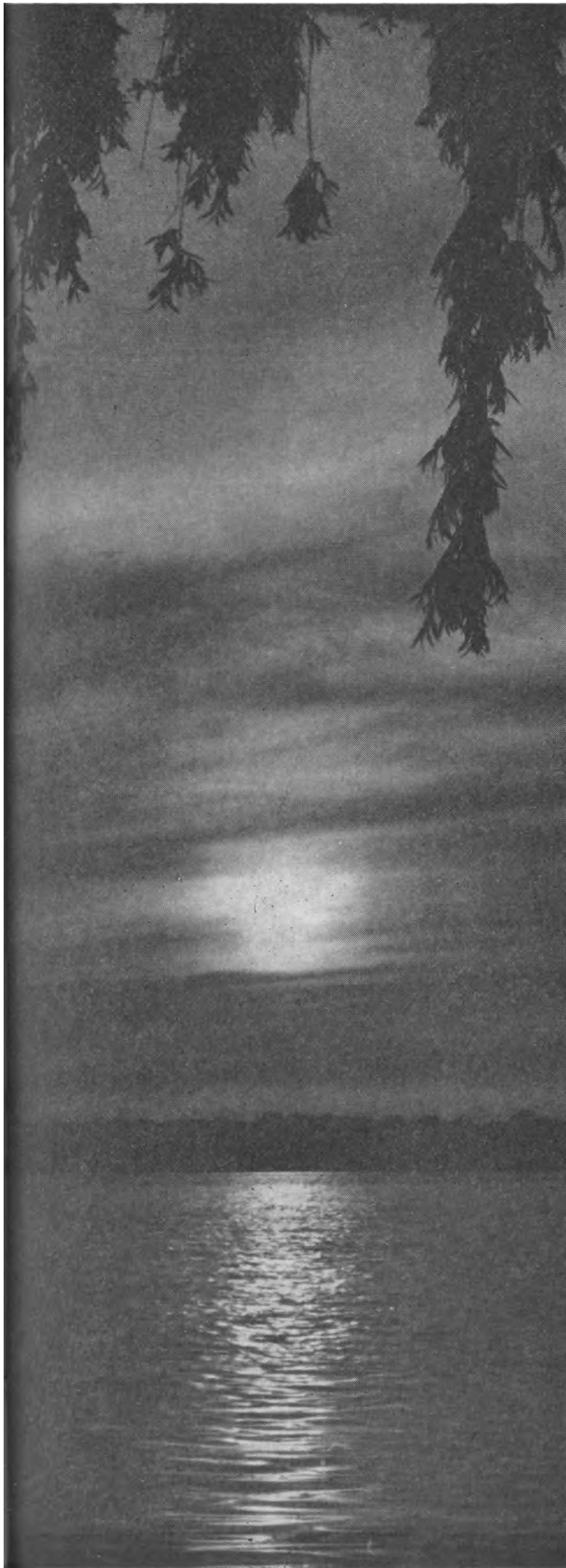
Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636

Telefonas REpublic 7-8400

Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams — 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 300. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

1965. Vol. XVI
NR. 4. APRIL
BALANDIS

LAISKAI
LIETUVIAMS

KUO LABIAU visu savimi įsijungiu į visą veiksmą, tuo mažiau turiu teisės sakyti, kad esu autonomiškas... Bet toks neautonomiškumas yra iššaknijęs Būtyje, sferoje, kurią pasiekiu mąstydamas ir garbindamas... Tai reiškia, kad ši neautonomija yra pati laisvė. Šventume ir menininko kūryboje, kur laisvė žiba savo pilna šviesa, niekad nėra autonomijos. Juk šventajame, o taip pat menininko aš ir autocentriškumas yra meilėj visiškai panardinti...

Gabriel Marcel

Laisvė ir laisvėjimas

LAISVĖ — imponuojantis ir įkvepiantis žodis, kurio prasmė atrandama tik palaipsniui, pačiam pamažu laisvėjant,. Todėl nieko nuostabaus, kad ne viskas yra laisvė, kas pradedančio ar dar nepradėjusio laisvėti laisve vadinama. Taipogi ne viskas nelaisvė, kas apriboja. Tragiška yra tik tai, kad bandęs savo laisvę išsaugoti neretai gale pasijunta jos net neatradęs. Tačiau tai ne paprastas neapsisiskaičiavimas: jis tik tokios savo “laisvės” ieškojo. Tokį savo “laisvės” saugotoją yra pavaizdavęs Sartre trilogijoje “Les chemins de la liberte”: kairių, pažiūrų, profesorius Mathieu Delarue nepasišvenčia jokiam darbui nei organizacijoj, nei kaimyninės tautos laisvinime, nei pagaliau kovoj už savo tautos laisvę, nes, anot jo, “tai ne mano reikalas” Jis nei neveda moters, nors ji po kelių metų, santykiavimo su juo ima laukti kūdikio, nes vedybos iš jo atimtų “laisvę”. Galų gale visgi jis prisipažįsta, kad, nors savo “laisve” laisvas, tėra savim pačiu “niekas”.

Kaip pasimetimas laisvės kely yra tragiškas, taip jos atradimas nepaprastai brangus. Brangus, nes nelengva laisvės esmę suvokti ir dar sunkiau ja gyventi. Pradedančiam visada peršasi kas lengva — atsikratyti visų išorinių varžtų: pradedant vystyklais ir baigiant valstybės ir Bažnyčios “suvaržymais”.

Paviršius visad pirmiau matomas; gėlmė daugelio nė nesuvokiama. Bet juk pasitaiko laisvesnių žmonių grandinėse už gatvėj laksiančiuosius. Gatvėj lakstantieji gali būti minios demagogų vedami už nosies, o kalėjime sėdintieji gali savy talpinti (nacių kalinamo Alfred Delp žodžiais) “didžią vidinę platybę ir laisvę”. Tuo nenoriu pasakyti, kad, norint būti laisvu, reikia užsidėti, grandines, bet tik pavaizdavau laisvę savo esme esančią ne išorine, bet vidine — ne tiek rankoms skeryčioti, kiek pačiam apsispręsti kuo būti ir ką daryti, žinant, kuo būti ir daryti tikrai verta.

O tas apsisprendimas paprastai įvyksta ne "vystyklus nusparant" ir ne kalkuliuojant savo "laisvę" išsaugoti, bet širdimi ir protu gyvenant pilną žmogaus gyvenimą. Taip gyvendami neišvengiamai sutinkame kitus: jų ieškojimai, atradimai, rūpesčiai ir likimas tampa ir mūsų ieškojimu, atradimu, rūpesčiu ir likimu draugystėj. šeimoj, organizacijoj, tautoj, religijoj. Tokie ryšiai pareikalauja aukos ir išsižadėjimo. Tačiau laisvė jais ne prarandama, bet pašvenčiama. Argi ne laisvesnis tautietis renkąs BALFui aukas nuo durų prie durų, už vakarais prilipusį prie televizijos? Ir ar ne tas laisvesnis jaunuolis, kuris porą metų prakaituoja Afrikos ar Pietų Amerikos žmonių skurdui ir tamsumui pašalinti, už beslampinėjantį gatvėse?

Taip pat ir religijoj. Juk religija yra laisvas užsiangažavimas ir laisvinantis pasišventimas. Tik "nežinia kaip" krikščionių tarpai patekusiame ir tik nepasišventusiame ateina mintis, kad kas nors religijoj jo laisvę karpė: reikia tikėti, nors nebežino kodėl; reikia daryti, nors neima noras. Ar kažkas netvarkoj su religija, kam ji uždėjo "varžtus"? Ar verčiau kažkas netvarkoj su sustojusiu ar dar nepradėjusiu eiti pasišventimo keliu?

Ką reikia — nestovėti vietoj, bet eiti? Einąs nerimstančiai ieško tiesos, prasmės, konkrečiai — kitų... ir kito, kuriam galėtų pasišvesti. Jo paties ieškojimai sudaro progą sutikti ir Kristų. Atvira širdimi jį sutikęs neatlaiko Jo traukos: Jo ieškojimai, atradimai, rūpesčiai ir tikslai tampa ir jo paties ieškojimu, atradimu, rūpesčiu ir tikslu. Tokiam nebereikia klausti kodėl tikėti; nereikia laukti, kol noras užteina. Užtenka mylėti ir daryti, ką — tos meilės skatinamas — nori. O pasišventimas Kristui iššaukia kitaip nepatiriamą energiją ir entuziazmą. Tai ir yra krikščioniškoji laisvė ir laisvėjimas.

Kęstutis Trimakas, S. J.

GYVENIMUI TEKANT

■ BAŽNYČIA IR LAISVĖ

Tebevykstant Bažnyčios Suvažiavimo trečiajai sesijai, pasklido linksmi "gandai", kad Bažnyčios vadovybė tariasi su Niujorko pasaulinės parodos vadovais palikti visam laikui Niujorke iš Romos atvežtą Michelangelo Pietos statulą, o vietoj jos Vatikane priešais šv. Petro baziliką, atgabenus iš Niujorko, pastatyti Laisvės paminklą. Tokiu būdu Amerikai liktų religijos simbolis, o Bažnyčiai — laisvės.

Gal dar per anksti kalbėti apie Amerikos religinį atgimimą, tačiau jau yra aiškių ženklų, kad laisvės dvasia apima Bažnyčią. Ne tai, kad Bažnyčia esminiai buvo suvaržiusi žmones praeityje. Juk ji skelbė Dievo apreikštą tiesą, tą tiesą, kuri, Kristaus žodžiais, "padarys jus laisvus". Tačiau jaučiamas laisvėjimas Bažnyčios santvarkoje; pvz. atviros vyskupų kalbos Suvažiavime rodė sveiką, bet dar ne taip seniai visai pamirštą savikritiką, be kurios jokia žmonių bendruomenė negali tinkamai atlikti savo uždavinių; taip pat pastebimas posūkis į demokratiškumą, kuris šiais laikais yra primuminiamiausia santvarka. Pats popiežius prisipažino kardinolams esąs reikalingas jų pagalbos komplikuotam Bažnyčios vairavimui. Panašiai, ne vienas vyskupas pageidauja iš savo diecezijos narių — jų tarpe ir pasauliečių — pasiūlymų bei patarimų krikščioniško gyvenimo reikaluose vyskupijoje. Ateina metas ir parapijoms, mokykloms, seminarijoms bei vienuolynams. Pagaliau dvasiškai pasauliečiams pripažįsta, o pasauliečiai prisiima jiems atitinkamą atsakomybę bei veiklos iniciatyvą.

Yra ir tokių, kurie šia demokratiškėjimo dvasia baiminasi. Tiesa, laisvei reikia pribręsti; bet taip pat tiesa, kad be patikėtos atsakomybės ir bandymo niekas nesubręsta. Pasaulis pergyvena istorinio masto idėjinį ir socialinį pasikeitimą. Krikščioniškasis pasaulis taip pat turi persimainyti ir visa kita permainingai atitinkamai — keistis ir

keisti. To jis nepadarys be pačių gyvenimo srovėjų veikiančių krikščionių. Bažnyčia jiems rodo pasitikėjimą. Savieji jos neapvils.

■ KRIKŠČIONIŠKOJI LAISVĖ

Bažnyčiai buvo ir tebėra daromi užmetimai, kad ji žmogaus laisvę neigia ir varžo. Tikrumoje prieš šių laikų neigėjus žmogų esant laisva, Bažnyčia gina žmogaus laisvės galią. Bažnyčioje gal tebėra užsilikusių išorinių suvaržymų (kurių su laiku bus atsisakyta), tačiau niekieno nėra skelbiama žmogų taip dvasiniai laisvinanti Džiugi Naujiena.

Kadangi laisvė šiais laikais taip brangi, tenka vis aiškiau atskleisti ir krikščionybės teikiamą laisvę. Šiame L. L. numeryje apie žmogaus ir krikščionio laisvę rašo K. Trimakas, S. J. (110 psl.) ir J. Boguta (114 psl.). Ryškinama mintis, kad nėra subrendimo be laisvės, bet taip pat nėra laisvės be atsakomybės.

■ "AIDAI"

Mėnesinio kultūros žurnalo "Aidų" naujasis redaktorius dr. J. Girnius pirmame vedamajame nurodo išėivių visuomenės teigiamas nuotaikas ir aptaria žurnalo linkmę.

Ne pasiduoti aimanoms, bet rūpestingai veikti; ne pasismerkėti "vis vien lietuvybė išnyks" defetizmui, laukiant galo, bet "rūpintis, kad ligi to galo būtume ne tuščiai laikęsi, o kūrę istoriją, t. y. liudiję savo tautinę gyvybę kūrybiniais laimėjimais".

"Tautinis mūsų nykimas, — tvirtina dr. J. Girnius, — visų pirma atspindi dvasinį mūsų nykimą... Todėl žadinti tautinę mūsų gyvybę visų pirma reikalauja žadinti dvasinę mūsų gyvybę". Šiam dvasiniam bei tautiniam žadimui tarnaujančio žurnalo "pagrindinė siekimų linkmė yra atvirosios katalikybės dvasia: a. atvirybė laikui, b. ištikimybė tiesai ir c. meilė žmogui."

Mūsų visuomenei reikia brandaus ir vil-

tingo žodžio, aptariančio laikus ir skatinančio mus dienos uždaviniams. Tikimės, kad "Aidai", ligi šiol užėmę tokią svarbią vietą kultūriniame mūsų gyvenime, ir ateityje žadins mus dvasiniai ir tautiniai.

■ NE TIK PUPOS

Rusų-kinų sugyvenimo ir ekonominių ryšių aukščiausia viršūnė buvo pasiekta 1959 m. Pavyzdžiui, tada Rusija iš Kinijos nupirko 639,000 tonų soya pupų už maždaug 66 milijonus dolerių. 1962-1963 m. Rusija iš nieko negavo tos rūsies pupelių (93% viso pasaulio soya pupų užaugina JAV ir Kinija); gi 1964 m. jų pirko jau ne iš Kinijos, bet iš JAV už 11 mil. dolerių.

Šiuos komunistinius kraštus anksčiau rišo, o dabar skiria ne tik pupų prekyba. Interesų skirtumai vis didėja. Prof. J. Eretas pramato, kad dėl šio komunistinio bloko susiskaldymo Lietuvai ir vėl atsiras galimybė tapti laisvai (žr. šio L. L. nr. 120 psl.).

■ PIRMOSE LINIJOSE

Dar neseniai visų tikėjimų grupės JAV buvo kaltinamos tylėjimu rasinio neteisingumo akivaizdoje. Neužtruko ilgai persiorientuoti. Šeimoj, Alabamoj, įvairių tikėjimų dvasiškiai buvo pirmose linijose demonstruodami už balsavimo teises negrams. Iš jų tarpu Jim Reeb, baltas unitarionų ministeris, buvo baltųjų pietiečių taip sumuštas, kad netrukus mirė.

■ APIE GIMDYMŲ KONTROLE

Pernai birželio 23 d. popiežius Paulius VI paskelbė, jog jis sudarė komisiją jam padėti persvarstyti Bažnyčios pažiūras į gimdymų kontrolę: "Mes greitai paskelbsime išvadas... Iki šiol mes neturime pakankamo pagrindo laikyti popiežiaus Pijaus XII normas pakeistinas. Todėl jos turi būti laikomos tebegaliojančiomis bent iki tol, kol mes jausimės sąžinės verčiami jas pakeisti".

Komisija, pradžioje susidedanti iš 20 asmenų, dabar išaugo į virš 50 pirmaujančių teologų, gydytojų, psichiatrų, sociologų ir vedusiųjų būrį. Kaip Londono katalikų savaitraštis "The Tablet" vasario 13 d. praneša, "matomai nariai yra pasidalinę į tris skaičiumi beveik lygias grupes: viena paneigė leistinumą bet kokio gimdymo kontro-

lės būdo, išskyrus vartojimą saugaus periodo; antroji laikė, kad "piliulė" galėtų būti vartojama; gi trečioji buvo nuomonės, kad, leidus "piliulę", galėtų būti leistini ir kiti gimdymų kontrolės būdai".

Pernai pažadėtas sprendimas dar nepadarymas. Studijos, kuriomis remdamasis popiežius spręstų, dar tebevyksta toliau.

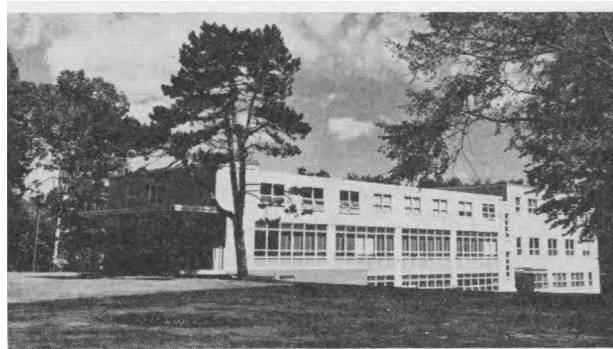
■ "L. L." ŠVENTĖ NUKELTA

Susirgus baletininkui J. Puodžiūnui, L. L. šventė su jo ir V. Karosaitės baletu programa nukeliama iš balandžio 10 d. į birželio 5 d., 7 val. 30 min. vak. Programa paįvairinama dailiuoju žodžiu, deklamuojamu akt. L. Barausko ir specialiai šiai šventei muz. Ant. Nako sukurtais muzikiniais interliudais.

■ APYTUŠTĖ GIMNAZIJA

"Steikim gimnaziją Čikagoje!... Steikim gimnaziją Montrealyje!"— pasigirsta balsai apie lietuviškos gimnazijos reikalingumą Šiaurės Amerikos kontinente. Reikalas yra, tačiau neišdrįstama tokio didelio darbo apsiimti.

Tuo tarpu Šiaurės Amerikos kontinente viena lietuviška gimnazija berniukams yra... ir ji yra apytuštė. Tiesa, ji yra tolokai

nuo bet kurios didesnės lietuviškos kolonijos, tačiau tam ji turi patogų bendrabutį. Tėvai, kurių sūnūs pradės šį rudenį lankyti aukštesniąją mokyklą, turėtų pasvarstyti, ar nepriimti šios gimnazijos direktoriaus Tėvų Pranciškonų provincijolo tėv. L. Andriekaus, O.F.M., kvietimą (šio L. L. nr. 144 psl.). Tiesa, jų sūnūs toliau nuo tėvų mokytoji, tačiau toliau ir nuo dažnai jaunią demoralizuojančio miesto aplinkos.

LAISVAS LAISVĖS SVARSTYMAS

Svarstysiu čia apie laisvę, iš vienos pusės žinodamas, kad esu absoliučiai laisvas, o iš kitos suprasdamas, kad faktiškai nebuvau laisvas, nesu laisvas ir nebūsiu laisvas. Jeigu kas klaustų, kodėl kalbu apie laisvę, turėčiau atsakyti sekančiai. Laisvės klausimas yra aktualus mums kaip žmonėms, kaip katalikams ir kaip lietuviams. Kaip žmonėms, ta prasme, kad kiekvienas individas nori žinoti ne vien tik tai, kas jį apsprendžia, bet taip pat, kas jį išsprendžia. Tai reiškia, laisvė paliečia egzistencinius žmogaus momentus ir juos įprasmina. Kaip katalikams mums laisvės svarstymas yra aktualus ta prasme, kad nuo jos išryškėjimo priklausys mūsų misijos pasisekimas šiame pasaulyje, o kaip lietuviams laisvės klausimas yra opus, nes mes esame nelaisvės vaikai; tad prieš mus gyvai iškyla laisvės ir laisvinimo klausimas.

ŽVILGSNIS Į LAISVĘ

Pirmiausia pasakysiu, ko nesakysiu, cituodamas Heideggerį iliustracijai. "Laisvė tiesai yra nebūtis, kuri buvo žmogaus širdyje ir kuri priverčia žmogiškąją tikrovę kurtis, užuot buvus" (J. Girnius, "Žmogus be Dievo", 295 psl.). Taip Heideggeris išreiškia savo mintis laisvės kilmei. Tuo norėjau pasakyti, kad esu žmogus, kuriam lengviau orientuotis fizikoje negu metafizikoje. Tačiau norėčiau visai aiškiai pasakyti, kad laisvės problemos svarstymas yra gilus ir sunkus. Kaip dr. J. Girnius "Žmogus be Dievo" knygoje parodo, tai liečia gėrio ir blogio, kaltės ir paties Dievo klausimą. Ir tuo pačiu, jeigu laisvės atsakymas įvelia visus šituos klausimus, tai ir yra reikalinga kalbėti ne vien tik apie laisvę, bet ir apie laisvėjimą; laisvėjimą, kaip progresyvų teorinį ir praktinį laisvės supratimą. Todėl galiu jums kalbėti apie laisvę, nors ir nesu pats visai laisvas.

Mes, katalikai, esame per daug įsitikinę, kad laisvė yra darymas to, kas yra privalu, t. y. ką mes laikome ar kas mums laikoma

JONAS BOGUTA ruošiasi doktoratui iš teorinės fizikos Illinois Universitete, Urbanoje, JAV.

JONAS BOGUTA

Kaip žmogus gali būti daug ko apspręstas, bet neišspręstas?

Kodėl yra nesusipratimas laikyti kataliką varžomu dogmomis?

Argi pripažindami kitaip tikintiems sąžinės laisvę, mes propaguojame klaidą?

privalu. Tai reikštų, kad to nedarantieji yra pavergti blogų ydų ir elgiasi prieš žmogiškumą. Bet toks laisvės supratimas nėra pilnas. Juk laisvai galima pasirinkti ne tik, kas privalu, bet ir vieną gėrį virš kito arba net ir kas bloga. Jeigu norime kalbėti apie laisvę, tai turime priimti visas jos implikacijas, o nesustoti pusiaukelėje. Jei kalbame apie laisvę, tai turime ne tik prileisti krikščionybės priėmimą, bet taip pat jos atmetimą. Žiūrint iš šios pusės, mes galime pradėti suprasti ne vien tik laisvę, bet taip pat pajusti, jog esame mylimi ir kad ta meilė gali būti paneigta.

KVĖPUOTI AR NEKVĖPUOTI

Kilus fizikos mokslui ir nustačius materijos veikimo dėsnius, kilo aštri problema, ar žmogus gali būti laisvas. Panašus klausimas buvo statomas ir tų, kurie laikė žmogaus elgesį apspręstu ankstyvesnių patyrimų bei auklėjimo, tvirtinančių, kad tokiose įtakose ir aplinkybėse toks žmogus su tokiu auklėjimu bei tokiais patyrimais visada elgis vienodai.

Yra nesunku sukritikuoti šį determinizmą, bet vis vien reikia jam pripažinti tiesos. Be abejo, žmogus yra apspręstas: pvz., man sunku ir beveik neįmanoma pasielgti prieš tai, kas mano pasisavinta. Mano elgesio didelė dalis yra automatiška, beveik instinktyvi. Bet reikia vis dėlto atsiminti, kad determinizmas žmogų, nors ir apsprendžia, bet jo neišsprendžia. Pats žmogus savyje yra atsakymas, o ne jo išorinės formos. Negalima mane sutapatinti su visais mano elgesiais, nors jie man ir priklauso. Jų negaliu nuneigti. Tie elgesiai yra mano, ne aš jų. Visgi kartais galiu elgtis visai atvirkščiai, negu anksčiau. Galiu taip pat ir visai kitaip reaguoti. Tačiau blogiausiu — bet gal ir pagrindiniausiu — atveju galiu teigti, kad aš pats sąmoningai suvokiu, kad esu laisvas. Tik tai yra svarbu. Ir ta galimybe pačiam pajusti, kad esu laisvas, jau yra mano laisvės išraiška.

Kaip iš vienos pusės turime saugotis iš determinizmo išplaukiančio laisvės paneigimo, taip iš kitos pusės mes negalime sutapatinti laisvę su visų paviršutinių formų

pasirinkimu. Kaip, pavyzdžiui, mes nesame nei laisvi, nei nelaisvi kvėpuoti. Mums reikalinga kvėpuoti. Teigti, kad mano laisvė yra apribota, nes man reikia kvėpuoti, yra aiškus nesusipratimas. Šituo pavyzdžiu noriu išreikšti mintį, kad laisvė negali būti sutapatinta su visko pasirinkimu. Taip pat noriu pabrėžti, kad nekalbu apie jokių varžymus. Juk kvėpavimas nėra varžymas. Tad laisvė tegali reikštis, anot dr. J. Girniaus, istoriškame kontekste: "esu absoliučiai laisvas, bet mano laisvė nėra absoliuti, nes tegaliu savo laisvę vykdyti tik jau duotoje situacijoje — galiu ateičiai ryžtis, tik jau priėmęs praeitį".

Susumuojant ligšiolines rašinio mintis: žmogus yra apspręstas savo aplinkos, bet neišspręstas. Ji jo negali išspręsti, nes jis nėra aplinka, taip kaip žmogus nėra kaulų maišiukas. Bet antra vertus, jo laisvė reiškiasi duotoje situacijoje, kurios jisai pats nesukuria ir dažniausia pakeisti negali. Tad jo laisvė nėra absoliuti ir, nebūdama absoliuti, negali būti absoliuti vertybė. Šią mintį mes toliau vystysime, klausdami, kam žmogus yra laisvas.

Dabar norėčiau paliesti temą, kuri natūraliai, bet, man atrodo, klaidingai išplaukia iš laisvės svarstymo. Jeigu grubiai pasakius, kad laisvė yra pasirinkimas tarp vienos vertybės ir kitos ar tarp gėrio ir blogio, ir kad laisvė yra vertybė savyje, tai reikštų, kad nėra esminio skirtumo, ką renkiesi, tol kol laisvai renkiesi. Tas lygu Sartre teigimui, kad laisvė neturi esmės. Paprastai pasakius, žmogus, būdamas laisvas, yra įpareigotas pats sau susirasti, kas yra privalu. Arba, susikurti savo esmę. Bet yra aišku, anot Hegelio, kad tamsoje visos karvės yra juodos. Tai reiškia, jeigu vertybės yra subjektyviai kuriamos, tai nėra pagrindo vieną rinktis virš kitos. Tad laisvė, lig šiol reiškusį subjektyviu vertybių kūrimu, lengvai degeneruoja į jokios vertybės rinkimąsi. Rinkimasis vertybių tada pasirodo kaip laisvės varžymas.

LAISVĖ — GALIMYBĖ — KRIKŠČIONYBĖ

Aš čia norėčiau pristatyti dar kitą laisvės sampratą, kuri man atrodo labai svarbi.

Mes esame linkę laikyti laisvę ar bent jos išraišką pasirinkimu. Stovim tarp kelių alternatyvų ir apsisprendžiame už vieną. Tačiau jau vien ta galimybė turėti tas alternatyvas yra esminė laisvės išraiška. Mes čia nieko nesirenkame, mums tik duodama galimybė rinktis. Duosiu jums konkretų pavyzdį iš dabartinio gyvenimo. Yra labai akademiška kalbėti, už kurį kandidatą į JAV pre-

Krikščionybė pažada žmones

padaryti laisvus;

ji nežada juos padaryti

nuo nieko nepriklausančiais.

– *W. R. Inge*

zidentus balsuos negras Alabamoje. Balsavimas būtų jo laisvės išraiška, bet yra taip, kad negras dažniausiai negali balsuoti. Klausti, už ką balsuoja, kai iš viso negali balsuoti, nėra labai įdomu. Tad įgyti galimybę balsuoti reiškia gauti savo politines teises. O tos teisės yra teisėtos dėl paprasto fakto, jog jos priklauso žmogui, kuris yra politiniai laisvas. Čia laisvė reiškia turėjimą galimybės, t. y. politinė laisvė nereiškia vien tik balsavimą už vieną ar kitą kandidatą, bet taip pat galimybė balsuoti iš viso.

Šią galimybės sulyginimą su laisve iškeliau dėl to, kad, bent man, jisai yra reikalingas suprasti, ką krikščionybė pridėjo prie laisvės klausimo svarstymo. Iš vienos pusės žiūrint, tai nieko. Vergai paliko vergais. Despotiški karaliai kilo ir žlugo. Nematau, kaip politinę laisvę galime priskirti krikščionybei. Juk aišku, kad politika nėra religija, nors ir yra valdoma jos bendrų normų. Bet kadangi laisvė yra ne vien pasirinkimas, bet taip pat galimybė pasirinkti, tada atsistojame kitoje šviesoje. Pavarčius senovės graikų dramas, tuojau pastebime dievų ir žmogaus susikirtimą. Tiesa, drama turi iškelti konfliktą, bet tų dramų ypatinga tematika rodo, kad žmogus savo būtyje buvo

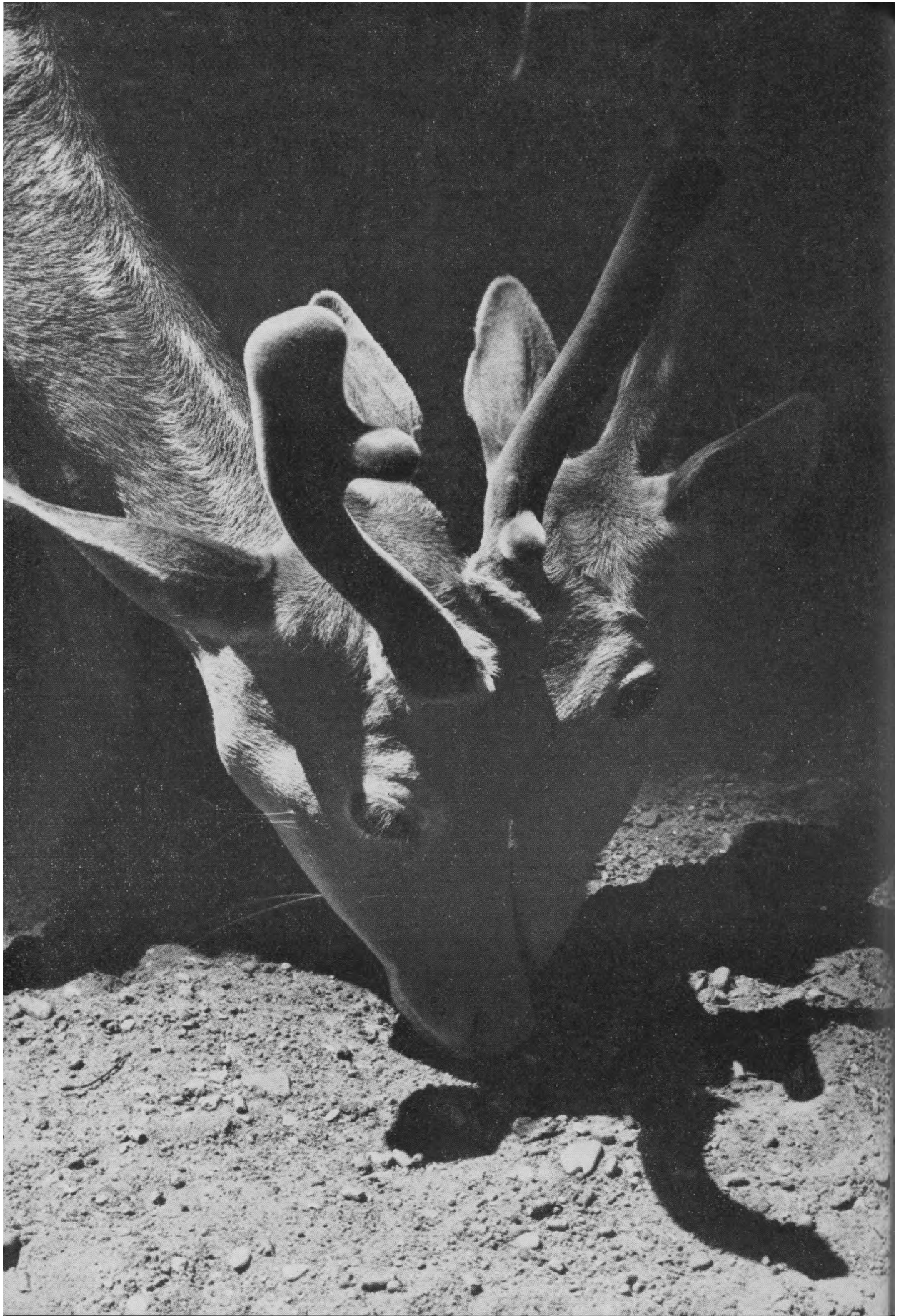
susikirtęs su dievų absoliutizmu ir likimo nelankstumu, nes nebuvo nieko, kas jam teiktų galimybę rinktis. Tas, kas buvo išpranašauta, įvyko, dievų kerštas patenkin-tas.

Krikščionybė mums pristato atpirktą pasaulį, kuris aiškiu kontrastu atsistoja prieš pasaulį, valdomą Olimpo dievų. Apaštalai džiūgavo ne dėl to, kad jiems nereikės penktadieniais valgyti mėsos, bet dėl to, kad žmonijai buvo suteikta galimybė, galimybė pasirinkti atpirkimą. Čia ir glūdi žmogaus išlaisvinimas — pagrindinės ir svarbiausios grandies perskėlimas. Abstrakti tiesa savyje, bent man, nėra labai svarbi. Jeigu viską abstrakčiai žinočiau, tai būtų gerai, bet visvien klausčiau "tai kas". Tiesa savo reikalingumą įgyja tada, kada ji konkrečiam gyvenime atsistoja netiesos šešėlyje. Skęstamam žmogui valtis turi visai kitą prasmę, negu tam, kuris visuomet ant sausos žemės. Taip pat su krikščionybe. Jinai nugriauna senas sienas ir atveria visai naujas žmogaus vizijas. Žmogus yra išlaisvintas nuo dievų keršto, nuo nelankstaus likimo. Bausmė nepanaikinta, bet jinai atsistoja naujoje plotmėje. Jau nebe kaip likimas ar patenkinimas dievų keršto, bet kaip laisvo ir asmeniško sprendimo išdava, iš kurios išsivaduoti galimybė dar lieka.

LAISVĖ IR TIKĖJIMAS

Laikyti, kad katalikas nėra laisvas, bet varžomas visokiomis dogmomis, man rodos, yra nesusipratimas. Anksčiau minėjau, kad laisvė nėra galimybė viską pasirinkti, bet reiškiasi duotoje istorinėje situacijoje. Taip pat laisvė nėra nieko rinkimasis, nes tai yra tikrai indiferentiškumas. Ir turėtų būti aišku, kad yra skirtumas tarp indiferentiškumo ir laisvės. Nors ir galime nesutikti su ateistiniais egzistencialistais, bet visvien reikia pripažinti faktą, kad jie giliai supranta kai kurias laisvės implikacijas. Gal ir geriau negu mes patys, nes jie daug aštriau atsistoja prieš laisvės klausimą, o angažavimosi sąvoka jiems yra esminė. Bet taip pat yra esminių skirtumų. Jie patys turi kurtis savo

esmę, kaip mums jinai yra duota. O gavus esmę arba, kitaip pasakius, gavus, kas yra privalu, kalbėti apie laisvę kaip rinkimąsi jau sunku. Kas yra privalu, yra privalu. Ir jeigu priimi tai, kas privalu, ir atvirkščiai apsisprendi, tai negalima laikyti laisvės išraiška, bet jos niekinimu.

Duosiu konkretų pavyzdį. Jeigu žmogus apsisprendžia būti fiziku, tai jis turi priimti ir sekti tuos dėsnius, kurie apibūdina gamtą. Sakyti, kad Newtono dėsniai apriboja mane, nes negaliu pasirinkti, ar jie teisingi, ar ne, yra tikra nesąmonė. Jie iš tikro mane išlaisvina. Jeigu dėsniai yra teisingi, tai jei išlaisvina mane iš nežinojimo bei klaidos. Jie nėra vergija, bet palaima. Ir jeigu nusprendžiu jų nenaudoti, tai iš tikro nėra mano laisvės išraiška, bet tiktai jos niekinimas. Mano Alma Mater turi moto "Tiesa tave išlaisvins". Galvoti, kad tas, kas yra teisu, mus pavergia, yra nesusipratimas. Tas yra privalu, kas teisu. Tai reiškia, kad tas, kas yra privalu, nevaržo, bet atskleidžia laisvę.

Tai, kas yra teisu ir tuo pačiu privalu, negali plaukti iš laisvės kaip tokios. Laisvas pasirinkimas nekuria vertybes. Kiekvienas sprendimas turi būti laisvas. Bet vien dėl to, kad laisvai renkamės, dar nereiškia, kad renkamės teisingai. Tai, kas yra privalu, jau plaukia iš tikėjimo, o ne laisvės. O, kaip minėjau anksčiau, tikėjimas ir laisvė viena kitos nepaneigia. Laisvė ir tikėjimas nėra tas pat. Be jos jis degeneruoja į prievartą. Tikėjimas visuomet turi būti laisvas.

SAŽINĖS LAISVĖ

Šia mintimi norėčiau ir užbaigti bendrą laisvės klausimo svarstymą. Be abejo, jisai buvo suskaldytas ir nepilnas. Pabaigoj paliesiu vieną laisvės klausimą iš dabartinio mūsų gyvenimo.

Vatikano Suvažiavimo trečiosios sesijos užbaiga palieka stebėtoją truputį nusivylusį ir gerokai neramų. Be abejo, jis buvo naudingas Bažnyčios vidinėms reformoms. Tačiau šalia vidinių reformų yra ir santykiavimas su kitaip tikinčiais. Tad atsakymas ar delsimas svarstyti sąžinės laisvės klau-

simo yra ne vien tik erzinantis, bet ir keliantis rūpestį. Tas delsimas sukelia psichologinę nuotaiką, kurioje sunku išvengti nepasitikėjimo jausmo. (Red. pastaba: gal tam nepasitikėjimui išvengti ar bent jį sumažinti Paulius VI tuoj po trečiosios sesijos paskelbė, jog sąžinės laisvės deklaracija bus priimta ketvirtosios sesijos pradžioj; tą temą išsamiau paliesime netolimoje ateityje.)

Aš nematau nei reikalo, nei pasiteisinimo šio klausimo delsimui. Laisvės klausimas eina prieš politikavimą, prieš visus diplomatinius manevravimus. Argumentas, kad aiškus pasisakymas už sąžinės laisvę, gali sukelti daug kompeticijos iš protestantų pusės, man atrodo, yra nesusipratimas. Be abejo, kiekviena institucija turi stengtis išlaikyti savo narius ir rūpintis jų gerove. Bet Bažnyčia nėra politinis klubas. Anot istoriko Arnold Toynbee, ta Bažnyčia ir tas tikėjimas išliks ir klestės, kuris atras atgarsį žmonių širdyse. Ir jeigu tikime, kad esame viena, katalikiška ir apaštališka Bažnyčia, tai kaip tik turėtų būti mūsų pareiga skleisti laisvę ir pasitikėjimą. Kaip jau minėjau, be laisvės negali būti tikėjimo.

Čia nėra klausimas keisti ar nekeisti dogmas. Tas, kas yra teisu, yra teisu. O tiesa priimama savo pačios verte. Joks prievartavimas negali būti teisuus. Be laisvės neuždegsime žmonių širdis.

Atrodo, kad, besvarstydami sąžinės laisvę, išivėlėme į labai neesminę problemą. Jeigu mes laikome savo tikėjimą tikru ir jeigu kiti mus neigia, tai kaip galime jiems teikti laisvę. Tai reikštų, kad propaguojame ir skatiname klaidą. Kitaip pasakius, kaip galime gerbti tai, kas yra klaidinga?

Man atrodo, kad čia glūdi sukietėjęs žvilgsnis, kuris nebalansuotai žiūri į žmogų. Teoretiškai kalbant, tai, ką mes tikime, tuo ir esame. Tačiau yra "tikinčiųjų", ne pagal tikėjimą gyvenančių, ir yra netikinčiųjų, bent kai kuriais atžvilgiais besielgiančių, tarsi tikėtų. Klaidos mes nepriimame, nes yra skirtumas tarp klystancio žmogaus ir klaidos. Tokiam pripažinti laisvę nėra jo klaidos pripažinimas, bet pagarba žmogui.

KOMUNISTŲ BLOKO SKILIMAS

ir Lietuvos išlaisvinimas

PROF. JUOZAS ERETAS

Nors komunistai savo teorijoj skelbia, kad pasaulio istorija neišvengiamai eina į visuotinę komunizmo pergalę, tačiau tikrovė rodo ką kita. Pastebimi trys komunizmo nepasisekimai: 1. komunizmas neapėmė viso pasaulio, kaip kad jo steigėjas Leninas tikėjosi; 2. pats komunizmas susiskaldė, tapo nebe monolitiškas: nors Stalinas siekė išlaikyti vienintelį Kremliaus kelią, Tito atsiskyrė ir pasuko savo keliu; 3. pagaliau šalia Chruščiovo Maskvoj atsirado kitas vadovas Mao Pekinge ir taip dingio monocentriškumas.

RUSAI IR KINAI

Tose komunistų valdomose tautose glūdi dar didesnio skilimo priežastys. Rusai yra neįlygūs, nepastovūs — įtampos kraštutiniuose. Kinas gi — ramus, lygus, be įtampos, mandagus, mėslių pilnas. “Kinietis yra pati kultūra, o rusas kultūroj nė iki kelių”.

Tautų vadai taip pat skiriasi. Mao — pilnas kultūros, buvęs mokytojas ir bibliotekininkas, “ne tik nešiojo knygas iš spintos į spintą, bet ir skaitė”. Stalinas buvo kunigų seminarijoje, — “kad ir ne taip ilgai”. Ne toks kultūringas. Chruščiovas parodė kas jis, daužydamas savo batą Jungtinėse Tautose.

“Jei kaimynai dėl vieno bendro metro turi nesusipratimų, tai ką kalbėti apie Rusiją ir Kiniją, kurios turi bendrą virš 5000 km. sieną”. Sinkiangas, Pamiras ir išorinė Mongolija — kivirčo sritys.

Rusai turi arti 200 milijonų gyventojų, o Kinija — 730 milijonus, o XX amžiaus gale turės 2 milijardus, iš kurių galės sudaryti 80 milijonų kariuomenę.

Kinams reikia erdvės. “Kinietis negali emigruoti į šiaurę, nes jis yra irgi tuo kultūringas, kad bijo šalčio”. Rytuose — japonų salos su 100 milijonų gyventojų taip pat negali jų priimti. Pietuose — Australija, kuri galėtų priimti visus kinus, “bet pakeliui turėtų perlipėti visą grupę salų”. Vienintelė galimybė — veržtis į pietų Sibirą ir eiti į vakarus. 1962 m. jau yra buvę sienos peržengimų. Kinija stiprėja. “Kad tai nėra popierinė jėga, tai galima matyti iš to, kad jie pasigamino atominę bombą”. Rusai turės su šia jėga skaitytis.

NESUCHRONIZUOTOS REVOLIUCIJOS

Taip rusai ir kinai nesutaria. Jie negalės suchronizuoti revoliucijos. Kiekviena revoliucija gimsta, kyla, silpsta ir miršta. Kiekviena revoliucija turi tris stadijas: išibėgėjimo (pvz. Mirabeau laikotarpis Prancūzų revoliucijoj), 2. kraujo (Robespiero) ir 3. silpnėjimo (Napoleono laikotarpis, kada pavargusias jėgas vienas žmogus paima į savo rankas).

Žmogus negali visada būti revoliucijoj. Jis nori pagaliau turėti ramybės. “Moterys nori turėti savo šilkinės kojines ir savo kosmetiką. Vyrai nori iš-

gerti...” Rusai dabar nori “good time”. Chruščiovas Vengrijoj pasakė: Ar jūs norit karo? Ne, jūs norit guliašo. Rusų revoliucija yra guliašo periode”.

Tuo tarpu kinai yra dar pirmoje komunistinės revoliucijos stadijoje. Rezultate — beveik viskas skiria kinus nuo rusų. Tarp jų yra natūralus antagonizmas, tendencija į tarpusavę kovą, o ne į susiderinimą. “Plyšys yra per didelis, o tiltai per šį plyšį yra popieriniai ir istorinio bandymo neišlaikys”.

O GAL KOMUNIZMAS?

“O gal komunizmas juos riša? Kaip yra su tuo? Ar viršys komunizmas, kuris juos riša, ar viršys nacionalizmas, kuris juos skiria?”

Rusams komunizmas yra kaip dogma, kuria tikima. Kinams gi jis yra tik laikinas įrankis, kuris jiems padės iš bėdų išsikrapštyti. Juk pats Mao pasakė, kad “mums komunizmas reikalingas tiek, kiek ūkininkui mėšlas — panaudoti kaip trąšą laukus sustiprinti”. O kaip sustiprins, nebebus reikalingas. Taigi, komunizmas jų neriša, nes apie jį jie turi skirtingą supratimą.

Rusai taip pat ima atsi-traukti nuo komunistinio dogmatškumo. Mao apkaltino Chruščiovą, kad jis apleidžia komunizmo išganingą bazę. Pas rusus vyksta liberalizacija. Gi kinų komunizmas lieka pragmatiškas. Tad galų gale ir pas vienus, ir pas kitus laimės

Aplankęs lietuvius JAV-ėse, prof. J. Eretas ne tik jiems nurodė tremties prasingumą (žr. jo straipsnius "L. L." vasario ir kovo nr.), bet taip pat juos užkrėtė savo optimistišku žvilgsniu į ateitį. Čia talpiname jo 1964 m. gruodžio 11 d. Čikagoje laikytos paskaitos santrauka su užfiksuotais jo išsireiškimu deimanciukais.

nacionalizmas, o ne kosmopolitiškumas. "Bendras tautos kraujas daugiau riša, negu rasalas, kuriuo yra parašytas komunizmas".

RUSAI GLAUSIS PRIE VAKARŲ

Tad rusams tenka du frontai: vakaruose ir rytuose. Ar jie galės abejuose vesti kovą? Vokiečiams nepasisekė. Ir rusai turi vieną frontą likviduoti. Didesnė grėsmė iš kinų. "Ir baltas eina pas balta".

Chruščiovas vieną frontą bandė jau likviduoti. Raketų išgabenimas iš Kubos, koegzistencijos minties skelbimas, bandymas užmegzti ryšius su Vatikanu, ortodoksų santykiu gerinimas su katalikais — tai ženklai. Bet atvirai tai pasakyti rusai negali. Ir dėl akių laviruoja.

Kokios to pasekmės? Sovietų satelitai, (pvz. Lenkija, Rumunija, Albanija, Bulgarija), kurie dabar sudaro apsaugos ruožą nuo Vakarų užpuolimo, pradeda nuo silpnėsio pasitraukti. Dabar jie dar tik laviruoja, bet jei Rusija daugiau susilpnės, galės iš Sovietų Sąjungos įtakos visai pasitraukti. Visa tai liečia ne tik satelitus, bet ir Sovietų Sąjungos užkariautus kraštus, kurių tarpe yra ir Lietuva. Sovietų konstitucija sako, kad jų respublikos gali iš Sąjungos išstoti. Dabar šis paragrafas tėra tik "juokus iššaukias faršas". Bet ateity gali ateiti tokia proga. "Tai ne ružavas optimizmas, bet tai galimybės,

kurios gali įvykti". Tuomet ateis valanda, kurios mes visi laukiam. Rusija ieškos paramos iš Vakarų. Ir už paramą bus aukšta kaina. Mums tai reikš Lietuvos nepriklausomybę.

* * *

Po paskaitos, atsakydamas į klausimus, prof. J. Eretas apibūdino dabartį ir ateitį lemiančias tautas.

AMERIKIEČIAI

"Amerikiečiai yra kitam kontinente gyveną europiečiai. Kas nori istoriją suprasti, turi ilgai istorijoje gyventi. O Amerikai tik 200 metų. Ji dar nedasiprotėja politikoj. Negalima daug reikalauti iš krašto, kuris yra tik ką užgimęs. Kennedy buvo pirmas prezidentas, kuris Europą suprato — jis buvo ir mūsų (europiečių dar nesuvienytos) valstybės prezidentas".

EUROPIEČIAI

Kai kurie europiečiai — degauliškai — "Iki pražūties individualistai. Tai yra pramušgalviška europiečių politika... Turim sunkią švininę naštą po savo kojom... Atvykit į Europą ir pamatysit, kad šį tą jau esam padarę. Tik suvienytom jėgom galim išsilaikyti".

KINAI

"Kinija iki šiol buvo miegas milžinas, kuris, pabudęs, padarė vieną kitą ekskursiją... Pažiūrėsim, kas bus, kai Kinija bus trečiojoje revoliucijos fazėje... Ir Mao nori "good time".

Jis turi trečią žmoną ir trečioji yra kino artistė".

* * *

Savo atsakymais prof. J. Eretas parodė, kad jis lyg tikisi Amerikos subrendimo savo vaidmeniui, besivienijančios Europos sustiprėjimo ir pagaliau Kinijos komunistinės revoliucijos išsigimimo, t. y. visų tų sąlygų, kurios užtikrintų optimistišką ateitį pasauliui ir ypač lietuvių tautai.

Vienam jaunesnės kartos atstovui apibūdinus pesimistiškesnes ateities perspektyvas, prof. J. Eretas pajukavo: "Kaip viskas pasikeitė? Senis yra optimistas, o jaunas yra pesimistas... Grįžkit į Europą, mes jus ir vėl išgydysim..."

Skirtingas nuo jo nuomones pareiškusiems profesorius pasakė: "Paskaita neduoda čekių, kuri realizuos istorijos bankas... Tai mano toks įsitikinimas, bet aš gerbiu kitų asmenines nuomones. Už 100 metų žinosime, ar Tamstos tiesa, ar mano..."

Diskusijas prelegentas užbaigė žodžiais: "Ačiū už priekaištus, sumanymus... Aš visa tai apgalvosiu, lėkdamas atgal į savo apkasus".

Kadangi tautiškumas, kūrybingumas ir vieningumas yra tie idealai, kurie mums išvijoje leis teigiamiausiai apsi-reikšti, turime dar stipriau eiti jų keliu. Tuomet Lietuvos istorikai... turės pripažinti: Laisvė su emigrantais išėjo, laisvė su jais ir grįžo.

Prof. Juozas Eretas

VAIKO KELIAS Į DIEVĄ

GEDIMINAS KIJASKAS, S. J.

II. Vaikui reikia religijos, kuri padės jam vystytis

3-4 metų vaikas labai iškelia prieš save suaugusius. Jis gėrisi už save didesniais, nori pakilti iki jų. Jis nori augti. Iš religinio taško jam reikia pasakyti, kad Dievas yra didis ir nori, kad vaikas augtų ir vystytųsi visais būdais.

Jis nori augti

Vaikas elgiasi, tarsi jis būtų visatos centras. Atpažįsta savąjį "aš". Jaučia tam tikrą puikybę. Sutapatina save su "vyrais", bendrauja su tėvu, mergaitė su motina. Jam reikia padėti užaugti. Rimtai žiūrėti į šį mažąjį žmogų. Leisti "vienam" veikti. Supažindinti su skirtingos lyties vaikais.

Dievo didingumas ir Jo noras pamatyti vaika augant: Apie reikšti vaikui didingą Dievą, nuostabų, tobulą visagalį: Biblijos Dievą, Sutvėrėją, Viešpatį Jėzų, ne vien tik "Kūdikelį Jėzų". Tik didingumo ir jėgos Dievas pilnai atitinka augančio vaiko aspiracijoms.

Visa, kas surišta su religija, turėtų turėti didingumo dvasią. Nenusileisti iki vaikiško lygio. Tai trukdo vaiko augimui. Vaikui priminti, kad Die-

vas nori, jog jis augtų. Dievo vardas jam turi priminti visa tai, kas gražu, didinga. Dievą prisiminkime, kai geras darbas atliekamas, kai atrandame ką nors gražaus, kai vaikas patyrimą su džiaugsmu pergyvena. Niekuomet, kai laikas vaiką pabarti. Vietoj sakius "Dievas mato visus blogus tavo darbus", sakykime "Dievas mato visus tavo gerus darbus", "Dievas myli tai ar tai".

Jis seka suaugusius

Tėvai, jo akimis, viską gali jam padaryti. Jis seka jų susivaldymą, ramumą, autoritetą. Jo amžiaus draugas jam irgi svarbus. Tarp suaugusiųjų jis pavargsta. Vaikui reikia pavyzdžio, kuris padeda jam augti.

Gyvas pavyzdys jo religiniam gyvenimui. Šiuo laiku vaiko religinis gyvenimas yra aplinkos atspindys. Šiame amžiuje religinis auklėjimas ypač susideda iš liudijimo ir gyvo pavyzdžio. Mūsų malda, laikysena, artimo meilės veiksmas seka mi vaikų. Kartais sunku išreikšti tikėjimą viešai. Turime gyvų pavyzdžių Biblijoje,

šventųjų gyvenimuose, liturgijoje. Bibliinių asmenų pastumas, spontaniškumas religijoje, jų rytietiškas iprotis reikšti religiją gestais ypatinai tinka vaikams: Mozės pagarbos gestas prieš Dievą, jo išskėstų rankų į dangų malda kaip prašymo ženklas, jo palapinės pastatymas, kad ten galėtų tyloje su Dievu kalbėti. Abraomo paklusnumas, jo noras statyti altorių Dievui, jo žvaigždžių kontempliacija naktį, jo nuoširdumas brolio vaikui Lotui gali būti suprantami ir vaikų. Samuelio tyla ir jo pagarbi laikysena prieš Viešpatį: "Kalbėk, Viešpatie, tavo tarnas klauso". Karaliaus Dovydo gražios maldos, jo giedojimo būdas ir šokis prieš Dievą, noras paaukoti Dievui gražų namą. Mergelės Marijos malda Nazareto name: "Štai, tavo tarnaitė, Viešpatie". Džiaugsminga piemenų procesija link prakartės, Trijų Karalių nusilenkimas prieš Vaikelį Jėzų, Zakajaus skuba lipsti iš medžio priimti Jėzų į savo namus. Visi puikūs pavyzdžiai vaikui. Dievo ir Kristaus veiksmus pristatyti ne kaip imituoti, o daugiau stebėtis ir kontemplanuoti (kitai suvesime Dievo veiksmą į žmogišką). Aišku, neturėtume suvesti vaiko religiją į modelių sekimą.

Jis laukia vyresniųjų patvirtinimo

Vaikas nori jaustis didelis. Tam jis pasirodo, paraduoja. Nori būti įvertintas. Jo didžiausias džiaugsmas, kai suaugusieji ką nors daro kartu su juo. Skatinti vaiką, ne remiantis baudimo baime ar atlyginimo viltimi, o vaiko noru būti gerbiamam ir pasitenkinimo pajautimu dėl gerai atliktų veiksmų.

Vaikas turētu žinoti, jog Dievas domisi jo gyvenimu. Pirmiausiai vaikas kreipiasi į savo tėvus ir mokytojus ir laukia patvirtinimo iš jų. Tėvai pamažu turi mokyti jį žiūrėti už jų ir kreiptis į Dievą. Jis turi žinoti, kad Dievas stebi jo darbus, juo domisi. Tai daryti diskretiškai, žiūrint kiekvieno vaiko charakterio, pvz., vaikui, atlikusiam gerą veiksmą, sakyti: "Dievas tave mato ir yra patenkintas". Taip vaikas susidraugauja su Dievu ir Jėzumi. Jo gyvenimas būna persunktas meile ir religine pagarba, pagal Šv. Rašto pavyzdžius, kada žmonės "vaikščiojo su Dievu".

Jis priims taisykles

Jis nori elgtis, kaip suaugęs. Jis priims suvaržymus. Tik "maži" vaikai elgiasi, kaip nori. Dideli žmonės žino kaip priimti suvaržymus. Tokiu būdu vaikas pradeda priimti tvirką ir pareigas. Jis pradeda suprasti frazes kaip "mes turime", "laikas". Jis mėgsta tam tikrą disciplinos dozę, randa pasitenkinimo, užsilaikydamas tam tikruose rėmuose. Jis gerbia įpročius. Mėgsta kartoti veiksmus, žodžius, apeigas, jį traukia reguliarus ritmas (visa tai dėl saugumo). Per pagarbą taisyklėms ir papročiams jis išmoksta valdyti savo elgesį ir save.

Mokyti vaika padaryti savo gyvenimą priimtinesni Dievui tam tikru reikalavimu užsidėjimu. Jis žino, kad jo veiksmai turi būti pažymėti ypatingu kilnumu ir pagarba. Dabar išmokti tinkamai laikytis prieš Dievą maldoje: kaip stovėti tiesiai, nejudant, sujungtomis rankutėmis, valandėlę tyliai laikytis prieš

savo Viešpatį, gestus daryti pamažu ir pamaldžiai. Garbinimą išreiškia dideliu sveikinimo gestu, nusistebėjimą rankų ištiesimu, meilę rankų sudėjimu ant krūtinės, pasiaukojimą rankų pakėlimu, džiaugsmą rankų išmetimu į

viršų. Pastovumas ryto ir vakaro maldoms, susikaupimas prieš ir po valgio, tam tikras ritualas maldoje ir religiniuose pasikalbėjimuose. Vaikui patinka pastovus ritmas maldoje. Pakartotas pasakojimas lieka jam brangus.

III. Vaikui reikia religijos, kuri ugdo meilę

Vaikui neužtenka noro tyrinėti ir augti, kad jis artimai susirištu su aplinka ir pritaipytų socialiniam gyvenimui. Tik pajautimas tiems, kurie jį supa, jų meilė jam sukurs šį gyvą ryšį, be kurio vaikas bus asocialus, tarsi be šaknų visą gyvenimą. Tėvų ir mokytojų pareiga prižiūrėti, kad visuomet jis būtų traktuojamas su tinkama meile. Religiniam gyvenime turėtume stengtis užmegzti asmeninius ryšius tarp jo ir Dievo, atskleisti jam asmenišką Dievo meilę. Didžiausia vaiko baimė yra tai, kad jis gali būti nemylimas. Vengti to, kas keltų abejonių apie mūsų meilę jam. Dievas jokiū būdu neturi būti pristatomas iš kokio nors gąsdinančio taško. Vaikas visuomet turi jausti, kad Dievas jį myli. Pamažu kreipti jo religiją į veiklią Dievo ir kitų meilę.

Jam reikia meilės

Meilė vaikui reikalinga kaip oras ir laisvė, kaip žodžiai ir paveikslai. Motinos meilė nėra vienintelis vidinio pasitenkinimo šaltinis. Viduje jis jaučia asmenišką ir pilnesnę meilės reikala. Atsiranda nauja meilė: vietoj man patinka, „aš myliu“. Kai kurie vaikai nori „ženyti“ vieną iš tėvų. Neužtenkama arba perdėta meilė šiuo metu pasilieka visą gyvenimą.

Apsupti vaika meile, asmeniškų draugiškumą. Tėvai, mokytojai, broliai ir seserys. Tokioje atmosferoje jis gali žydėti, atsiskleisti. Motina gali patikėti mažas paslaptis savo vaikui, puikus metodas parodyti, kad ji ypatingai jį myli. Tėvai jam visuomet turi būti ypatingi draugai, kurie myli, kurie jį supranta, mielai jo klausosi. Jis turi jausti, kad tarp tėvų yra darni harmonija. Jų emo-

ciniai nesutarimai veikia ir vaiką. Tada netikrumas apima ir jį.

Apreikšti vaikui Dievo meilę. Kada to nepadarome, tada rimtai vaiką klaidiname. Mūsų žodžiai jam bus tušti, be širdies. Kai girdi Dievo vardą, vaikas turėtų jausti meilę. Iš tiesų, nebus suformuotas gyvas ryšys tarp vaiko ir Dievo, jei vaikas nejauš esąs asmeniškai Dievo mylimas. Ypatingą Dievo meilę vaikui galime parodyti per įvykius, kurie atsitinka, per džiaugsmus namuose ir mokykloje, o labiausiai patys apsupdami jį tikra meile, kaip ženklų Dievo meilės jam. Taip vaiko pagarba Dievui bus persunkta tam tikru pajautimu, meile.

Didingumas ir meilė — ne priešingumai, tik sutvirtina vienas kitą vaiko mintyse. Jei vaikas supranta Dievo didybę, jis dar labiau links prie šio Viešpaties, žinodamas jo gerumą, jo draugystę, susidomėjimą jo veiksmiais. Šią meilę galime parodyti kartu su didingumu mylinčioj globoj, kurią Dievos parodo Senojo Testamento žmonėms, sukūrimo didingame spektaklyje, Kristaus gyvenimo scenose, motiniškame Marijos pavyzdį, angelų artume ir kai kuriuose šventųjų gyvenimų epizoduose.

Pasakojimuose šalia Dievo didingumo pabrėškime ir jo meilę, pvz. apie degantį krūmą, sukūrimą. Dievui vaikas dėkingas už kūną. Dievo meilė gali būti parodyta per Jėzaus asmenį, tokį didingą ir gera, o taip pat per jo žodžius.

Šiuo laiku vaikui sunku dailintis meile su kitais. Nevartoti frazių, kurios neigia meilę, naudoti tik objektyvias pastabas.

Vaikas turėtų jausti,

ti, kad jis yra visuomet Dievo mylimas.

Vengti, kas tai pakeistų. Nekalbėti apie „nuodėmę, pragarą“. Mūsų kalbėjimo būdas apie Dievą turėtų teikti vaikui gilia, nesuardomą ramybę, kurios jam reikia.

Religinis vaiko gyvenimas šiuo metu didele dalimi yra atspindys to religinio gyvenimo, kuris jį supa. Tėvų ir mokytojų atsakomybė dvasiniam vaiko formavime yra milžiniška. Pirmutinė priežastis vaikui augti nebus nei tėvai, nei mokytojai, nei aplinka, o Dievas. Žmogiškosios aplinkos įtaka reikalinga, bet tai tik sąlyga. Neužtenka, kad prisitaikytume vaiko psichologijai ar net duotume jam pavyzdį, taip pat reikia melstis, daug melstis už jį. Čia prasideda ir baigiasi krikščionio auklėtojo pareiga: melsti Dievą, kad jis apšviestų ir paliestų vaiko širdį, Šv. Dvasią melsti, kad jis vykintų dievišką darbą vaiko sieloje, nežiūrint mūsų trūkumų ir netobulumų. Taip turėtume pradėti ir baigti savo dieną. Gera žinoti, kad tai kiekvienas iš mūsų pajėgia.

BIBLIOGRAFIJA

Kun. dr. J. Gutauskas, „Vaiko Dievas ir religija“, 1953. Taip pat žr. jo straipsnių seriją „Vaikas ir religija“ („Laiškai Lietuviams“, 1952-1953). Lefebvre, S. J., ir L. Perin, S. J., „Bringing Your Child to God“, 1963, 178 psl. S. Cavalletti ir G. Gobbi, „Teaching Doctrine and Liturgy“— Montessori metodais, 1964, 132 psl. E. Lewis, Children and Their Religion“. M. Montessori, „The Mass Explained to Children“, 1933. M. R. Newland, „We and Our Children“, „The Year and Our Children“, „The Saints and Our Children“. R. Odenwald, M. D., „How God Made You“, 6-8 m. vaikams.

STUDENTAI IR ORGANIZACIJA

Jaunosios kartos atstovas atsiliepia į A. Skirmuntaitės straipsnį, ryškindamas organizacijos vaidmenį.

— Red.

Besvarstant laisvės klausimą (žr. šių minčių autoriaus straipsnį šio nr. 113 psl. — Red.), prisimename A. Skirmuntaitės straipsnį „Jaunoji karta ir lietuviškumas“ („L. L.“, 1964, birželis, 186 psl.). Ten aprašomoms negatyvioms jaunimo nuotaikoms norėtusi kaip atsakymą pasiūlyti pačią laisvę ir laisvėjimą. Mums, kaip lietuviams, jis duoda savotišką formą. O mums, kaip studentams, jis suteikia naujų uždavinių.

Laisvėjimo rūpestis turi būti pagrindinis ir opiausias studentijos rūpestis, t. y. išsilaisvinti ir kitus išlaisvinti iš tamsos ir prievartos. Nematau, kad būtų prasminga stovėti kaip asilui plikoje pievoje ir rinktis tai, kas yra sau palanku ir priimtina. Anot Turgenovo Bazarovo, kodėl aš turiu priklausyti nuo laikų; tegul jie priklauso nuo manęs. Tačiau tada reikia ieškoti, kokie yra mums užduoti reikalavimai ir kokia atsakomybė.

Atsakyti į dabartinio jaunimo problemas yra sunku jau vien dėl to, kad jos, nors iš tikro yra, yra sunkiai apčiuopiamos. Tad norėčiau ne tiek kelti klausimus ir į juos atsakyti, kiek pažvelgti į savo organizaciją ir pažiūrėti, kokia linkme mes galime efektingiausiai veikti (redaktoriaus pastaba: šio straipsnio autorius, aktyvus Studentų Ateitininkų Sąjungos narys bei jos pirmininkas 1963-1964 m., sekančias mintis pirmiausia tai-

ko savo organizacijai; jos tinca ir kitoms organizacijoms tiek, kiek šios idėjos yra visuotinės).

Pirmiausia mums reikia žiūrėti į Studentų Ateitininkų Sąjungą ne kaip į Isitvirtinusią organizaciją, su savo visoms vėliavoms, giesmėms, plakatais ir t. t., bet daugiau kaip į funkcinę organizaciją. Reikia atsiminti, kad subata yra žmogui, bet ne atvirksčiai. Taip pat ir organizacija. Ji yra arena, kurioje nariai reiškiasi. Tai supratęs, nėra reikalo apeliuoti į jos narių garbingumą ar girtis, kad mūsų organizacija yra šauniausia, o jos nariai — lietuviškas elitas. Čia jau statoma organizacija virš nariu. Mūsų organizacija turi būti neornamentuota.

Supratęs, kad organizacija atlieka funkcinę rolę, reikėtų dar pažvelgti į jos uždavinius. Be abejo, ji atlieka daug uždavinių, bet norėčiau išvardyti kelis, kurie, mano nuomone, turėtų būti pagrindiniai.

Pagrindinis klausimas, su kuriuo labai aštriai susiduriame, yra lietuviškumas. Tad viena funkcinė organizacijos užduotis turi būti lietuviškumo ryškinimas. Mums reikia vesti nuolatinį dialogą tarp savęs ir su vyresniaisiais. Kaip man pačiam teko pastebėti, šiuo klausimu yra daug nesusipratimo. Nesusipratimo pačiuose studentuose ir su vyresniaisiais. Klausimą reikia kelti ir ryškinti. Tik taip nutautėjimo problema neteks savo aštrių kampų ir pats tautiškumas pasidarys daug prasmingesnis, nes vien tik šis dialogas jau yra mūsų tautiškumo išraiška.

Antras punktas — taip pat svarbus ir pagrindinis — tai religiniai klausimai. Aš nesiūlau jums kapeliono pamokslų, bet siūlau, kad mes, kaip organizacija, mestumėm žvilgsnį į pamatinius religijos klausimus. Kartais atrodo, kad žmonės kalba daugiausia apie nereikalingiausius dalykus. Rimtai ir tvirtai pažvelgti į šiuos klausimus yra ne vien tik naudinga, bet ir reikalinga.

Mes dažnai sutapatiname organizacijos judrumą su jos spaudoje pasirodančia propaganda. Kas daugiausia komitete postų užima, tai tas ir veikliausias. Be abejo, veiklesnis užimti komitetu postus. Bet taip pat, jeigu Mozė būtų buvęs komitetas, tai izraelitai dar dabar tebebūtų Egipte.

Organizacijos vienintelė ir pagrindinė užduotis yra individo gyvenimo praturtinimas. Man rodos, kad daug stagnacijos ir apatijos kyla dėl to, kad nesuprantame šio pagrindinio dėsniu. Organizacijos rūpestis turi būti brandinimo rūpestis. Auginimas tų jėgų, kurios yra vertos pačios savyje, ir taip pat tų talentų, kurie yra ir bus naudingi mums patiems ir visai lietuviškai visuomenei.

Galėčiau toliau leisti i analizę ir studentijos kritiką. Bet į klausimą norėčiau žiūrėti visai kitaip. Vieton pakartojus duotus A. Skirmuntaitės argumentus, norėčiau laikyti šiuos svarstymus dialogo vedimu. Juk dialogas nevyksta vien tik klausinėjant ir atsakant, bet taip pat mintis vystant bei ryškinant.

Jonas Boguta

ANTANAS SMETONA LAIKO PERSPEKTYVOJE

Ne tik gamta, bet ir nuomonių skirtumai ieško lygsvaros: kas vienu per daug liaupsinamas, kitų per daug peikiamas. Objektivumo ieškojimas veda į nuomonių išbalansavimą. Geriau, kad toks išbalansavimas būtų atsiektas ne skirtingų grupių susikirtimais, bet randamas visų nuomonėse. To siekdamas A. Valatkaitis pripažįsta buv. prezidento A. Smetonos klaidas, bet taip pat jį užstoja, tvirtindamas, kad tą patį padarytų ir dėl kitų Lietuvos prezidentų bei ministrų pirmininkų, nes "jie visi buvo ne kieno kito, bet mūsų tautos vyrai". — Red.

Aleksandro Merkelio parašytai Lietuvos prezidento Antano Smetonos monografijai išėjus iš spaudos, kaip ir galima buvo tikėtis, laikraščiuose ir žurnaluose tilpo eilė recenzijų. Kai kurios jų, k. a. istoriko dr. J. Jakšto, Pr. Pauliukonio ir J. Ž-kio recenzijos, pilnos stiprių pasisakymų tiek monografijos, tiek jo autoriaus, tiek velionio prezidento A. Smetonos adresu Kai kur jaučiama greta nuoširdaus noro išlikti objektyviais taip pat ir geroka dozė kartelio. Š. m. sausio 27 d. "Dirvos" 11-me numeryje tilpo autoriaus nepasirašyta dr. J. Jakšto š. m. sausio 23 d. "Drauge" atspausdintos recenzijos apžvalga, tikrumoje lyg ir recenzijos recenzija. Užtat kyla klausimas, ar verta būtų dar vieną recenziją apie šią

ALFAS VALATKAITIS

ALFAS VALATKAITIS yra Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje centro valdybos pirmininkas.

tikrai išgarsėjusią knygą rašyti? Juk ir pats autorius, ir jo knyga, taip pat ir viskas, kas vyko Nepriklausomoje Lietuvoje, gana kruopščiai išlukštenta ir išnagrinėta, nepagailint gana tankaus koštuvu ir paties prezidento A. Smetonos asmenybei "išblusinėti". Vis dėlto tiek pačioje knygoje, tiek jos recenzijose yra kiek spragu, kurias reikia užpildyti, kad prezidento A. Smetonos knygoje pavaizduotas portretas būtų ryškesnis ir tuo pačiu pilnesnis.

Rašytojas Andrew Boyle teisingai sako, kad niekad nėra lengva tiksliai apibūdinti tikrąjį charakterį ir pasiekimus didelės veiklos asmens. Nuo savęs pridėčiau, kad dar sunkiau yra teisingai įvertinti tokio asmens padarytas tikras ar gal tikėtai tariamas klaidas. Joks valstybės vyras, o tokiu buvo ir mūsų prezidentas A. Smetona, negali visiškai prisi-
taikyti prie jį apsupančių

žmonių pažiūrų. Visu šimtu nuosimčių toks prisitaikymas nėra imanomas, nes ji apsupančiųjų tarpe yra įvairių rūšių individų, su jų pačių asmenybių sudėtingais kompleksais, nevisados viešai parodomais pasamoneje glūdinčiais kartais labai oportunistiniais įsitikinimais. Vieni tų individų yra nuoširdūs to asmens gerbėjai, kurie, vėliau rašydami jo biografiją, aprašo jį pagal savo jausmų ar kartais politinių pažiūrų spalvą, aišku, mažiau ar daugiau prasilenkdamai su absoliučia istorijos reikalaujama tiesa. Kiti vėl, pripratę lošti opozicijos kortomis, pasirodžius atitinkamo asmens biografijai, kruopščiai ieško joje vien tik blogybių. Todėl ir vieni ir kiti, savaip nuspalvindami aprašomojo asmens portretą, dažnai nepasitarnauja objektyvumui. Ir štai vieni mažiau ar daugiau „iššlovina“ žmogų, kiti vėl jį gerokai suniekina.

A. a. Antaną Smetoną pažinojo visa Lietuva. Vienok labai mažai kas pažino jį kaip žmogų. Norint pateikti tokio masto asmens tikrą atvaizdą, ypač norint išbalansuoti jo pasiektus laimėjimus su pralaimėjimais ar jo politinėmis ir kitokiomis klaidomis, neužtenka vien tik arti jo stovėjusio asmens parašytos biografijos. Neužtenka duoti knygoje jo nuo kūdikystės laikų įgytus tolimesniam gyvenimui pagrindus. Tikrasis vaizdas gali išryškėti tik gal iš ateityje pasirodysiančių veikalų apie aprašomo asmens gyventąjį laikotarpį, tiek imant jį vien Lietuvos mastu, tiek mūsų valstybės kaimyninių tautų politikos, tiek Europos kontinento tolimesnių valstybių politinių samprotavimų ir tada skelbiamų doktrinų, dariusių mūs tautai įtakos, plotmėje. Toks prezidento A. Smetonos portretas būtų tikrai labai mo-

zaikinis. Bet užtat būtų daug tobulesnis, negu jį pavaizdavo šiame rašinyje minėtoji knyga ir tos knygos recenzijos. Tas portretas savaime išsitobulins, kai bus aprašyti ir kiti mūsų valstybės prezidentai agr. A. Stulginskis ir dr. K. Grinius, gal kada nors kieno nors išleisimą prof. A. Volde-marro monografija, teisingas atvaizdavimas gruodžio 17 d. perversmo ir ne paskutinėje eilėje teisingas aprašymas mūsų tautai garbės nepadariusio Suvalkijos ūkininkų sukilimo likvidavimo. Jei sakoma, kad istoriją kuria žmonės, tai nemažiau būtų teisinga pasakyti, kad atitinkamas istorinis laikotarpis kuria ir iškilių asmenų charakterį. Be to, kiek dar teigiamos ar neigiamos įtakos kad ir labiausiai iškiliems asmenims padaro grynai artimiausieji žmonės, k. a. šeima, bičiuliai, gerbėjai, gerbėjais apsimetę oportunistai, nuoširdūs patriotai ir opozicionieriai. Tokiems veikalam parašyti reikalingi neeiliniai žmonės; Čia reikalingi ir istorikai, ir ekonomistai, ir politikai, ir net specialistai psichologai. Jiems tačiau daug gali padėti tai, kad jau turime laiko perspektyvą.

Kada mūsų tauta yra visiems perdaug jau gerai žinomoje tragiškoje būklėje, o mums nežiūrint skaudžių pamokų vistiek trūko ir tebetrūksta vienybės, nuoširdžiai norisi, iškilus prezidento A. Smetonos asmenybės klausimui, paieškoti tai, kas mus jungia jo asmens kad ir pomirtinėje akivaizdoje. Užtat nemiela, kad net monografijos autorius visai nepagrįstai prezidentą A. Smetoną bando pristatyti skaitančiai visuomenei kaip kontroversinę asmenybę. Gal nejučiomis tokiam teigimui A. Merkelį paveikė buvusių ir net dabar šiame pasaulyje tebesančių asmenybių tikrai

kontroversiniai pasisakymai. Juk net ir dabar kai kas mėgina sakyti velionį prezidentą buvus ir diktatorium ir politiniu neišmanėliu, kai kam dalinuisu šiltas vietas, o kai ką laikiusiu tiktai posūniais, persekiojusį nekaltuosius, nepasirūpinusiu valstybės reikalais, kai valstybę pradėjo ištikti nelaimės ir t. t. ir t. t. Taip teigusius nepavadinčiau nepatriotais, norėjusiais savo tautai ar valstybei blogo. Čia, savaime aišku, nėra tikslo kalbėti apie komunistus. Čia kalbama tik apie tuos, kurie savo pažiūromis nuo prezidento A. Smetonos ir šalia jo kraštą valdžiusių žmonių pažiūrų vienaip ar kitaip skyrėsi. Juk ne taip jau tolimoje Italijoje buvo „duče“ su savo doktrina „partija, tai valstybė“ ir Čia pat, pašonėje, Vokietijoje — „fuereris“, kurio doktrina buvo „valstybė, tai partija“. Politiniai vėjai tų politinių dvy-nukų propaganda buvo užkrėtę ir Lietuvos visuomenės kai kurias grupes. Kiti, linkę į socializmą, taip pat negalėjo pritari tautininkų režimo politikai Lietuvoje. Pagaliau raskite istorijoje toki režimą, kuriam per ilgesnį laikotarpį absoliučiai visi pritarę. Laimingesnė buvo ta tauta, kuri, kokiam perversmui įvykus, galėjo ilgesnį laiką būti patenkinta. Bet ir tokioje tautoje ilgainiui atsirasdavo nepatenkintų. Vieni jų tik apie tai galvodavo, kalbėdavo, rašydavo. O kiti padarydavo mažiau ar daugiau kruvinas riaušes, arba, jei galėjo, tai ir esamą režimą nuversdavo. Neki-taip buvo ir Lietuvoje. Nesakau, kad Lietuvoje viskas buvo idealiai gerai. Buvo mažesnių ir didesnių klaidų. Buvo ir nedovanotinų nusikaltimų. Bet toli gražu ne dėl viso ko galima kaltinti velionį prezidentą A. Smetoną. Ir didelis skaičius jam metamų kaltini-

mų netik nesiderina su dėsniu “de mortuos aut bene, aut nihil”, kas nelengva išvengti, bet ir iš viso neišlaiko jokios kritikos.

Kai kas neigiamai pasisako dėl Lietuvos Tarybos laikais A. Smetonos kelionės į užsienį. Yra tačiau neginčytinų duomenų, kad tada A. Smetona užsienin važinėjo ne be tikrai didelės naudos Lietuvai. Yra tikras paradoksas, kad prof. A. Voldemaras savo laiku buvo pasisakęs už Lietuvos neutralitetą ir net kariuomenės nenorėjo Lietuvai turėti, o A. Smetona savo kelionėje užsienin kaip tik padėjo pagrindus stambiai paramai mūsų kariuomenės kūrimuisi. Kas iš viso būtų buvę iš paskelbto Vasario 16-sios akto, jei nebūtume turėję savo kariuomenės?

Visą savo gyvenimą A. Smetona, jei ne darbu, tai nors plunksna stengėsi savo tautai padėti, kaip tik išmanė. O ar nebeatsimename, kad valstybėje, kurią a. a. A. Smetona pats padėjo sukurti, už pasisakymus spaudoje, turėjo atsistoti į kalėjimą? Man vis dar tebeprisimena plačiai nuskambėjęs kan. J. Vaižganto-Tumo viešas kreipimasis Valstybės Teatre į tuometinį prezidentą A. Stulginski, kad paleistų iš kalėjimo pirmąjį Lietuvos prezidentą.

Kai po gruodžio 17 d. perversmo A. Smetona tapo Lietuvos prezidentu, pasiremdamas kariuomene ir tuo momentu vyravusiomis krašte nuotaikomis, gana lengvai galėjo pasidaryti diktatorium, jei to būtų norėjęs. Jei jis to nepadarė, tai ar jis turėjo bet kokį palinkimą į diktatorių? Atrodo, ne.

Kiti vėl kaltina jį pasiskelbus tautos vadu. Prisimenu, kad, berods, 1927 metais lankydamas Lietuvą, Tauragėje

prezidentas A. Smetona savo prakalboje pasakė: “Aš nesu tautos vadas, kaip kai kas mėgina mane vadinti. Aš esu tik tai tas, kuris ruošia kelią ateityje būsimam tautos vadui”. Jei kas užmiršo tą nedidelį epizodą, tepasiskaito tų metų Lietuvos laikraščius. Jį tautos vadu paskelbė kiti. Dauguma tautos tokiam titului neprieštaravo, o labai žymi dalis jam ir nuosirdžiai pritarė.

A. Smetona kai kurių kaltinamas nedemokratiškumu. Demokratija tikrumoje yra teisingiausia valdymo sistema. Bet dabartiniame pasaulyje turime ne tik demokratiją, bet ir įvairaus plauko “demokratiją”, kurių tarpe kai kurių demokratinių valstybių laivų dugne atsirado tiek skylių, kad yra tikras pavojus tiems dideliems demokratiniams laivams paskęsti. Mūsų prezidento A. Smetonos demokratija buvo kitokio pobūdžio. Jis nuosirdžiai siekė visos tautos vienybės. Jo demokratija pasireikšdavo labai vaizdžiai, kada, lankydamas visą Lietuvą, pas kurį nors Žemaitijos ūkininką atsisėdavo prie stalo pietų ir jo vienoje pusėje sėdėjo paprastas artojas, o kitoje jo pusėje — to artojo žmona. Gi prezidento aukšti palydovai prie to paties stalo, vieni su kitais susimaišę, gardžiai valgydavo paprastą kaimo maistą, čia aukštas karininkas, čia gaspadoriaus kaimynas, taip pat ūkininkas, ar tų pačių ūkininkų samdiniai. Ar šitaip sugebėtų elgtis kurios kitos demokratijos galva?

Kai kas sako taip pat, kad A. Smetona prezidentu buvo jėgos pagalba. Toks teigimas turėtų reikšti, kad lietuviai tauta jo nemėgo. Bet man prisimena, kad jisai, apsilankęs Kretingoje, vietos gyventojų, lygiai kaip ir visur kitur, buvo nepaprastai nuosirdžiai ir iš-

kilmingai sutiktas. Jam neilgai ten buvus ir vos išvažia-vus, gyventojus spontaniškai pagavo tokia nuotaika, kad gal vienos valandos laiko tarpe giminės, draugai ir pažįstami vieni pas kitus susiorganizavo pokyliauti ir, nors tautai nebuvo šventadienis, visas miestas iki aušros skambėjo lietuviškomis liaudies dainomis ir tostais “už mūsų tautos vada” ir už “mūsų prezidentą”. Ar tai nėra tikros meilės savam valstybės galvai pasireiškimas?

Prezidentas A. Smetona neva nesugyveno su dvasiškija. O kaip gi tada buvo, jei turėjome gražų skaičių kunigų Tautininkų Sąjungoje ir kun. V. Mironą net ministerlu pirmininku? Yra juk žinoma, kad patsai velionis prezidentas, nežiūrint kai kurių gana įtakingų žmonių spaudimo, nesutiko įvesti Lietuvoje civilinės metrikacijos. O tačiau, įsteigiant Lietuvoje bažnytinę provinciją ir paskyrus J. E. arkivyskupą Skvirecką provincijos metropolitu su Vatikano grafo titulu, mūsų prezidentas buvo ta proga apdovanotas senovinių monetų nedidele kolekcija... Gal A. Smetona buvo bažnyčios atžvilgiu nusistatęs priešingai? Atsimenu, kasmet tekdavo dalyvauti Prisikėlimo pamaldose Kauno Iğulos bažnyčioje, visados perpildytoje Iğulos karininkų ir šaulių pareigūnų. Kasmet per prisikėlimą laukdavome prezidento atvykstant ir visada sulaukdavome. Jis netik sėdėjo jam skirtoje su vyr. štabo aukštais vadais prezbiterijos vietoje, bet ir meldėsi. Ar tai nėra viešas išpažinimas iš-tikimybės religijai ir bažnyčiai? Gerai velionis ir padarė tos jam dovanotos monetų kolekcijėlės nepriimdamas.

Kilo karas. Vokietijos vyriausybė slapta siūlė Lietuvos

vyriausybei pulti lenkus ir ginklu išvaduoti mūsų sostinę. Žadėjo ir pagalbos ginklais. Tokios sugestijos buvo atmes- tos. Priešingu atveju norėtu- me, ar ne, būtume kalti, ar ne, daug kas plačiame pasaulyje šiandien mus identifikuo- tų su naciais. Čia kaip tik pasirei-škė prezidento A. Smetonos valstybinė išmintis. Lenkai nuo senų laikų veidmainiškai vadindami mus broliais, ne- kartą apmėtydavo mus skau- džiais žodžių ir darbų akmeni- mis. Kaip būtų dabar? Bet šiuo atveju lietuvių tauta ir prieš savo, ir prieš pasaulio sąžinę liko švari.

Kai iš Molotovo “malonės” mes “atgavome” Vilnių, Kaune susiorganizavo pilna entuziaz- mo eisena, kurios daugumą sudarė šauliai, nueiti prie pre- zidentūros bei pasveikinti pre- zidentą. Ilgai laukėme prezi- dento pasirodant rūmų balko- ne. Kai kam mūsų atrodė, kad net per ilgai. Net stebėjomės tuo. Pagaliau prezidentas išė- jo. Ir jo ūkanota veido išraiš-ka mūsų entuziazmą kaip be- matant ataušino. Nebeatsime- nu jo kalbos pažodžiui. Tiek tik- tai, kad jis lyg aiškiaregis pranašas savo pasakytame žo- dyje nežadėjo mums didelio džiaugsmo atgautoje mūsų sostinėje. Priešingai, išpėjo ji aplankiusius, kad netolimoje ateityje Lietuvos laukia sun- kios dienos. Tada kiekvienam, nors ir ne prie širdies prezi- dento žodžiai buvo, pasidarė aišku, jog velionis A. Smetona kažką negero pramato. Vėliau viskas, ką tada mums prezi- dentas pasakė, su kaupu išsi- pildė. Tas faktas įrodo kaip tik jo gilų išvelgimą į padėtį ir besivystančius įvykius, o taip pat patvirtina nuomonę, kad jam tikrai netrūko val- stybinės išminties.

Jei jį viską pramatė, tai kodėl prezidentas A. Smetona

neparuošė tautos tokiai žiau- riai galimybei? Lengva tokį kaltinimą mesti. Bet kaip pa- sielgtų toks kaltintojas pats prezidento vietoje būdamas, kada krašte buvo svetimos ir dar taip žiaurios galybės ka- riuomenės igulos ir kada kiek- vienas neatsargus, ar pakan- kamai neapgalvotas žingsnis galėjo tikrai pagreitinti tautos tragediją?

Gal kaip tik ir buvo tada tikrai išmintinga apsišarvuoti kad ir labiausiai širdį slegian- čia kantrybe, stebėti, kaip iš- sivystys tolimesni įvykiai, ir pagal tai atitinkamu momentu reikiamai pasielgti. Prezi- dentas A. Smetona taip ir padarė. Gavus Maskvos ultimatumą, prezidentas sukviėtė vyriausybės posėdį prezidentūroje bei iškėlė reikalą prieš oku- pacijai pasipriešinti ginklu. Planas buvo toksai: karo mo- kyklai užimti Kauno radijo stotį, prezidentui pasakyti tau- tai kalbą, pranešant tikrą rei- kalo padėtį ir po to, ginklu okupantams besipriešinant, vyriausybei bei kariuomenei evakuotis į artimiausią sve- timos valstybės teritoriją. Deja, iš visų posėdžiavusiųjų tik- tai vienas gen. Kazys Musteikis tam tepitarė. Nepritariantieji savo nuomonę motyvavo, kad, jei mes prieš invazijai pasi- priešintume, žiauriai nukentė- tų visa tauta. Suomijos pavyz- dys, berods, parodė ką kitą. Gal būt, mūsų 30 tūkstančių ka- riuomenės ir 60 tūkstančių šaulių ir nebepajėgtų kaip rei- kiant suomių pavyzdžiu pasi- priešinti prieš ketvirtį milijo- no didumo raudonąją armiją, bet politiniai moralinė mūsų tautos padėtis būtų buvusi vi- sai kita šiandieną. Turint gal- voje žiaurias bolševikų mūsų tautos žudynes ir ištrėmimus, klausimas, ar, pasipriešinus Maskvai ginklu, mūsų tautos aukų skaičius būtų didesnis.

Čia daugelio nuomonės skiria- si, kaip būtų geriau. Gal tik iš dar didesnės laiko perspek- tyvos istorikai ateityje geriau išspręs šią mįslę. Prezidentas A. Smetona dar kaltinamas ir tuo, kad jis tu- rėjo galios įsakyti pasipriešin- ti, nežiūrint daugumos posė- džiavusiųjų nepritario, bet neįsakė. Gal dėl to taip pada- rė, kad nors savo aplinkoje ir turėjo tariamų ir tikrų bičiu- lių, šiame tačiau posėdyje pa- matė, kad tik vienu generolu K. Musteikiu tegali pasitikėti. Suprantamo žmogiško pykčio apimtas, velionis prezidentas nutraukė posėdį ir savo sūnui liepė pakuoti lagaminus.

Šiuo savo rašiniu neturėjau tikslo “išbaltinti” mūsų velio- nį Prezidentą. Nes, kaip jau minėjau, norėjau savo asme- niškais prisiminimais iškelti tuos faktus, kurie mus vis dėlto jungia velionio prezi- dento atminties akivaizdoje. Panašių faktų buvo ir daugiau. Tą patį pasakytiau kalbėda- mas apie prezidentus Stulgins- kį ir Grinių, lygiai kaip ir apie buvusius ministerius pirmi- ninkus Voldemarą, Sleževičių ir kitus. Jie visi buvo ne kie- no kito, bet mūsų **valstybės vyrai**. Esamoje padėtyje turė- tume, minėdami šiuos ir kitus mūsų valstybės vyrus, mesti į šalį savo partinius bei pasau- lėžiūrinius nusiteikimus ir pa- tiekti visus faktus tiek teigia- mus, tiek neigiamus, objekty- viai, be kartelio ir nereikalin- gų priekaištų. Objektivoje analizėje turėtų labiau šviesti mūsų meilė visam tam, kas yra lietuviška, kas yra mūsų. Nei vienas mūsų nėra neklai- dingas, o mes vistiek mėgstame pamėtyti akmenukais ir didokais akmenimis į asme- nis, apie kuriuos jungėsi mū- sų tauta, visuomeninė veikla ir kurie visą savo gyvenimą, kad ir dažniau ar rečiau klys-

PLEČIASI DARBO DIRVA

Po ilgesnės pertraukos vėl tęsiame tėv. B. Krištanavičiaus, S. J., atsiminimus apie jo darbus Vatikano šalpos komisijoje po antrojo pasaulinio karo Italijoje.

BRONIUS KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

Perimti šelpimo darbą Frosinonės provincijoje tuo tarpu reiškė tris dalykus: pirma, įsteigti apie 30 naujų virtuvių penkiolikai tūkstančių žmonių; antra, pertvarkyti kai kurias tėv. Pranciškaus įsteigtas virtuves; trečia, padaryti kelerą nemalonių operacijų. Tėv. Pranciškus, būdamas geros širdies žmogus, bet, matyt, neturėdamas pilno provincijos vaizdo, kai kuriuos miestus taip dosniai sušelpė, kad kitiems nebeliko nieko. Tuos

nelygumus teko išlyginti ir užsitraukti kai kurių klebonų nemalonę.

NEMALONIOS OPERACIJOS

Visų pirma uždariau San Donato Valcomino virtuvę. Tas nemažas miestas Abrucų kalnų papėdėje buvo toli nuo fronto linijos ir beveik nei kiek nenukentėjo nuo karo veiksmų. San Donato ūkininkai turėjo didelius alyvos medžių sodus ir, pasinaudodami

pokarine padėtimi, varė labai gerą biznį. Jei Cassino apylinkėse paklausdavau žmonių, kur jie perka alyvos, visi atsakydavo, jog iš San Donato ūkininkų. Ir tam pasiturinčiam miestui šelpti tėv. Pranciškus buvo paskyręs nemažai maisto produktų. Kai po trijų dienų kelionės sugrįžau į Romą, radau San Donato klebono laišką, prašantį padidinti šelpiamųjų skaičių. To man buvo per daug ir paprasčiau sekretoriaus parašyti klebo-

ANT. SMETONA (iš 129 p.)

darni, aukojo savo tautai ir valstybei. O kas tų klaidų nedaro? Štai, kad ir velionis Winstonas Churchillis, legendiniu virtęs ir genijumi apšauktas asmuo. Po jo mirties pasaulinėje spaudoje pasirodė ilgiausi straipsniai. Juose minimi taip pat ir Churchillio nepasisekimai, jo politinės klaidos. Jis neblogiau išluktentas, kaip mūsų prezidentas A. Smetona. Tuose rašiniuose, kur, iškeliant jo gerąsias savybes ir jo milžiniškus pasiekimus, kritikuojamos ir jo klaidos. Toje kritikoje tačiau nesijaučia nei kartelio, nei pagiežos, nei perdėto pasmerkimo, ką kaip tik randame prezidento A. Smetonos kritikų rašiniuose.

Visi pagaliau juk žinome, kad prezidentas A. Smetona yra padaręs klaidų, kaip ir kiekvienas kitas bet kuris valstybinio masto veikėjas ar krašto galva. Gal didžiausia

jo klaida ir buvo, kad jisai neįsakė pasipriešinti Maskvos invazijai. Deja, velionis prezidentas pasirodo, tikrų kaip reikiant bičiulių paskutiniame vyriausybės posėdyje neturėjo. Kodėl neturėjo? Čia išky-la jo uždaras būdas, lyg kokia „splendid isolation“. Tam užsidarymui yra tam tikrų specifinių priežasčių. Bet čia jų nenagrinėsime, nes nueitume per toli. Jei tikrų bičiulių tame paskutiniame posėdyje būtų buvę daugiau nei vienas, gal ir pasipriešinimas Maskvos okupacijai, ir mūsų tautos likimas būtų nuėjęs gerokai kitokia kryptimi.

Ilgesnėje laiko perspektyvoje istorija visus tuos įvykius parodys ateinančioms kartoms gal kiek skirtingoje šviesoje, negu dabartinėje laiko perspektyvoje mes patys ją matome.

Baigiant vis tikrai reikalinga pripažinti, kad knyga „Antanas Smetona“ yra puiki

skaityba senam ir jaunam ir gausus informacijų aruodas istorikams. Tikrai tenka būti nuosirdžiai dėkingiems už šį monumentalų veikalą tiek jo autoriui Aleksandrui Merke-liui, tiek knygos leidėjams — Amerikos Lietuvių Tautinei Sąjungai.

Nemažiau turėsime būti dėkingi būsimiems Aleksandro Stulginskio, Kazio Griniaus, Mykolo Sleževičiaus, Augustino Voldemaro, Stepono Kairio ir kitų mūsų tautos bei valstybės vyrų monografijų autoriams ir jų veikalų leidėjams. Ir šių monografijų parašymą nereikėtų ilgai atidėlioti, nes mes, vyresnioji karta, vienas po kito keliaujame į amžinybę. Būtų nedovanotinas nusikaltimas prieš busimąją lietuvių tautos kartą, jei tie, kurie gali, nepaliktu gairių tolimesniam Lietuvos sūnų ir dukterų keliui į Nepriklausomą Lietuvą.

nui, kad jis daugiau nematys Vatikano sunkvežimių.

Gavęs mano laišką, klebonas atsiskubino į Romą ir pradėjo dėstyti savo reikalą. Jam trumpai, drūtai atsakiau, kad būtų didelis neteisingumas vežti maisto produktus, ypač alyvą, tiems, kurie savuosius produktus parduoda Cassino miesto rinkoje. Iš tokio šelpimo žmonės gali ne tik juoktis, bet ir pasipiktinti. Jei San Donato ūkininkai turi šiek tiek artimo meilės, tegul jie patys šelpia neturtinguosius miesto gyventojus. Juk tie neturtingi žmonės yra jų giminės, kaimynai ar darbininkai. Šelpti spekuliantus ir juodos rinkos atstovus aš neturiu jokio įgaliojimo.

— Klebone, — tariau baigdamas kunigui, — važiuok namo, kitą sekmadienį pasakyk gerą pamokslą apie artimo meilę, paprašyk spekuliantų aukų neturtingųjų virtuvei, tuokart gal ir aš šį tą pridėsiu. Kol jūs ir jūsų parapiečiai neatliks savo pareigos, tol iš popiežiaus komisijos nieko negausite.

Klebonas paklausė mano žodžių; grįžęs namo, pasakė gerą pamokslą, padedamas katalikų akcijos narių, parinko maisto produktų, įsteigė virtuvę ir mane paprašė, kad ir aš šį tą pridėčiau. Kai nuvežiau popiežiaus komisijos dalį ir aplankiau neturtingųjų virtuvę, pamačiau, kad ji buvo pati geriausioji visoje Frosinonės provincijoje. Vėliau klebonas gavo aukų iš San

Donato žmonių, emigravusių į Ameriką. Jo šelpimo darbas buvo pavyzdingas.

Antrą nemalonią operaciją turėjau padaryti Ceprano mieste. Tenai tėv. Pranciškus buvo įsteigęs virtuvę ne neturtingiausiems miesto gyventojams, bet lentių ar popieriaus fabriko darbininkams. Darbininkai gavo algas, srėbė veltui popiežiaus sriubą ir džiaužėsi riebiomis dienomis. Įmonės savininkui tėv. Pranciškus atlygindavo už malkas, kuriomis buvo užverstas visas fabriko kiemas. Be to, mano pirmatakas netoli įmonės buvo įrengęs maisto produktams sandėlį ir nusamdęs sandėlio sargą. Kai aplankiau Ceprano miestą, tos riebios dienos pasibaigė ir darbininkams, ir įmonės savininkui, ir sandėlio sargui. Ceprano virtuvę perkėliau pas seseles, gyvenančias miesto centre. Jos turėjo puikų sandėlį ir patarnaudavo veltui. Klebonas prižadėjo parūpinti malkų, tuo sutaupydamas bereikalingas išlaidas.

Jei vyskupai ar klebonai prašydavo padidinti šelpiamųjų skaičių, parodydavau jiems Frosinonės šelpimo planą ir paklausdavau, kuriuose valsčiuose, jų nuomone, galėčiau sumažinti šelpiamųjų skaičių jų naudai. Jei jie nurodydavo kokį miestą ar miestelį, tuokart jiems patardavau parašyti vietos klebonui ir susitarti betarpiškai. Juk man yra vistiek, kur vešiu maisto produktus ir kaip juos padalin-

siu. Jei mano sudarytas planas yra neteisingas, tuokart jie gali tą klaidą savo tarpe atitaisyti. Deja, neatsirado nei vieno vyskupo ar klebono, kuris būtų prašęs savo kolegos perleisti jam maisto produktų dalį.

Pasidarbavęs maždaug tris savaites, įsteigiau 30 naujų virtuvių ir išlyginau visus nesklandumus. Kai kuriems virtuvių vedėjams turėjau parašyti nemalonių laiškų, nes mačiau, kad dalis maisto produktų dingdavo ir nepasiekdavo katilo. 1945 metų gegužės mėnesio pabaigoje Littorijos ir Frosinonės provincijose turėjau apie 100 virtuvių, kuriose kasdien buvo maitinama 50,000 žmonių.

IŠVENGTOS NELAIMĖS

Steigdamas naujas virtuves, turėjau važinėti man nepažįstamais keliais ir pergyventi keletą šurpių bei nemalonių nuotykių. Kai pirmą kartą atvažiavau į S. Apollinare miestą, nepažindamas vietos sąlygų, užvažiavau ant sugriauto amunicijos sandėlio ir, tik klebono išpėtas, išvengiau nelaimės. Mano laimei sunkvežimis buvo apytuštis, o sandėlio lubos gan tvirtos. Išlipęs iš sunkvežimio, šoferiui liečiau važiuoti lėtai, o pats stebėjau, ar nepasiduoda sandėlio lubos. Lubos sunkvežimio svorį išlaikė. Nusišluostęs šaltą prakaitą, galėjau laimingai važiuoti toliau.

Važiudamas į Vallemaio

miestą, pakeliui — S. Giorgio miestelyje — susipažinau su vienu simpatišku kalviu, kuris pasisiūlė mane toliau palydėti. Jis sakėsi gerai pažįstas kelia, nes, prašomas sąjungininku, sudeginęs visus pakeičiui nukautus vokiečių kareivius. Jis žinąs, kur gyvena klebonas ir kur bus galima iškrauti maisto produktus.

Kai buvau keletą varsnų nuo Vallemaio miestelio, kalvis pasibeldė į sunkvežimio kabiną ir prašė sustoti. Toliau važiuoti buvo pavojinga, nes už keliolikos žingsnių esąs apgriautas tiltas, ir kažin, ar mes galėsime juo pasinaudoti. Palikęs sunkvežimį vietoje, mudu su kalviu nutarėm apžiūrėti tiltą.

Kelias buvo nenaudojamas jau keletą mėnesių ir gerokai apaugęs žole. Kalvis paprašė mane eiti paskui jį, nes ant kelio pasitaiko dar visokių bombų. Iš tiesų, paėję nuo sunkvežimio keletą žingsnių, pamatėme pirmąsias nesprogusias bombas. Jų buvo visokių. Mano palydovas jas gerai pažino ir mane pamokė, kaip jas paimti ir mesti į griovį.

Kai paėmiau pirmą bombą į rankas, pajutau, kad širdis pradėjo plakti greičiau, o ant kaktos pasipylė prakaitas. Bet kalvis mane padrašino ir užtikrino, kad ji nepavojinga. Vis dėlto, numetęs pirmą bombą, išsitiesiau ant kelio ir laukiau, kada ji sprogs. Bet ji nesprogo. Nesprogo nei antra, nei trečia, nei ketvirta. Per kokias 10 minučių, mėtydami bombas į griovį, pasiekėme tiltą ir pamatėme, kad juo galima važiuoti. Jis buvo, tiesa, siaurokas, bet vidinės sunkvežimio padangos galėjo juo atsiremti. Daug nesprogusių bombų radome ir už tilto.

Važiuodamas į Cerasuolo bažnytkaimį, S. Biagio Saraci-

nesco miestelyje pasiteiravau, ar geras kelias, ir sužinojau, kad nevienas automobilis tuo keliu jau buvo važiavęs. Tačiau, kai pavažiavau porą kilometrų, pastebėjau, kad vienoje vietoje kelio dalis lietaus buvo nunešta ir kad mūsų sunkvežimis jokia būdu negalės toliau važiuoti. Kelias buvo siauras ir apsisukti buvo neįmanoma. Važiuoti atbulu sunkvežimiu porą kilometrų buvo taip pat neįmanoma, todėl nusprendėm sutaisyti kelią ir važiuoti pirmyn.

Sutaisyti kelią reiškė privilkti didelių akmenų, juos gražiai sudėti, kad nenuslinktu, plyšius prikamsyti mažesniais akmenimis ir, atsistojus dviese ar tryse, išbandyti, ar jie neslenka žemyn. Akmenų, tiesa, buvo daug, bet juos užristi į kalną buvo nelengva. Tačiau po poros valandų sunkaus darbo kelias buvo platus ir tvirtas. Tuo keliu naudojau gal kokius metus. Paskui paprašiau S. Biagio burmistro, kad jį geriau sutaisytų. Burmistru, žinoma, turėjau padovanoti naują kostiumą. Užsivilkęs Vatikano padovanotus drabužius, jis tikrai buvo panašus į miesto galvą. Anksčiau jis atrodė kaip ir kiti karo pabėgėliai.

Už Cassino miesto yra mažas miestelis, vardu Cairo. Kai jame iškroviau maisto produktus, išgirdau bombos ar minos sprogimą ir nuskubėjau į nelaimės vietą. Tenai radau gulintį, kraujuose paplūdusį vyrą. Žaibo greitumu sužeistąjį paguldėme ant paklodės, įkėlėme į sunkvežimį ir, laikydami keturiese už paklodės kampų, vežėme į Cassino ambulatoriją. Gydytojas, apžiūrėjęs sužeistąjį, prisipažino negalįs jam padėti ir liepė vežti į Pontecorvo ligoninę. Atvežtas į ligoninę, jis mirė gal po kokių 5 minučių. Tokių nelaimių Frosinonės ir

Littorijos provincijose pasitaisydavo kasdien maždaug po 20.

Išteigęs visas virtuves Frosinonės provincijoje, nuvažiavau į Formiją pasižiūrėti, kas dedasi Littorijos provincijoje. Į sunkvežimį įsikroviau ir kardinolo Spellmano padovanoją dviratį, kuriuo norėjau aplankyti Formijos apylinkes. Kitą dieną tuo dviračiu leidaus į Maranola, Trivio ir Castellonorato.

Maranosos virtuvė buvo pavyzdinga, nes ją tvarkė sumanus kunigas ir darbščios seselės. Trivio senelį kleboną radau sergantį. Viena galestiniga moteris nunešdavo kasdien klebonui dvigubą sriubos davinį ir tuo palaikė jo gyvybę. Klebonas sirgo, rodos, drugio liga ir kartais nežinodavo, ką jis kalba. Paguodęs jį, kuo galėdamas, važiavau į Castellonorato, kur dar nebuvo jokio klebono. Pakeliui mane užpuolė toks piktas šuo, kad vos galėjau nuo jo atsiginti. Kai jis griebė mane už kojos, nuslydau nuo kelio ir kritau į griovį, taip stipriai trenkdamas krūtinę į akmenį, kad gal kokią minutę ar dvi negalėjau atgauti žado. Paskui, atsipeikėjęs ir pasėdėjęs kelias minutes griovyje, nusprendžiau keliauti toliau.

Castellonorato miestelyje radau keletą šeimų. Viena moteris turėjo bažnyčios raktus ir aš apžiūrėjau, kaip atrodo Dievo namai be klebono. Paskui apžiūrėjau virtuvę. Kai toji moteris man pasiūlė konjako stikliuką, pasijutau atgavęs jėgas ir leidaus į Formiją. Dabar kelias vedė žemyn ir aš, pristabdydamas dviratį, galėjau pasilsėti. Formijoje, ties žuvų rinka, kelias vedė vėl į kalną, bet aš miniau, kiek pažėgdamas. Tačiau po kelių ar keliolikos metrų pajutau toki nuovargį ir toki keistą jausmą, kad šokau nuo dviračio.

Tuo pačiu momentu dešinėje kelio pusėje sprogo bomba ar mina ir viena sukė prašvilpė taip arti pro mano skrybėlę, kad pajutau jos sukeltą oro srovę. Jei būčiau sėdėjęs ant dviračio porą sekundžių ilgiau, būčiau gavęs minos sukę tiesiai į smilkinį.

Formioj buvau apsistojes pas sekretorės motiną. Kai ji mane pamatė, neiškentė nepaklaususi, kas man yra. Žvilgterėjęs į veidrodį, ir aš pastebėjau, kad mano veido bruožai buvo neįprasti. Neįprastai atrodė ir mano krūtinės spalvos: juoda, raudona, melsva ir violetinė.

DRABUŽIAI, DRUGYS IR SILKĖS

Pabaigęs virtuvių steigimą, pradėjau dalinti drabužius pirmosios Komunijos vaikams. Seselė Pascalina buvo prižadėjusi parūpinti 2,000 drabužių Littorijos provincijos ir 2,000 Frosinonės provincijos vaikams. Dabar tie drabužiai pateko į mano rankas ir visus juos išdalinau Littorijos provincijos valsčiuose. Tėv. Pranciškus, vesdamas misijas, matyt, pirmos Komunijos reikalą buvo visiškai užmiršęs, nes nei vienas tos provincijos kunigas man jo nepriminė. Neminėjau ir aš, nes tų 4,000 drabužių vos užteko Littorijos provincijoje.

Važinėdamas Littorijos ir Frosinonės provincijose, pastebėjau, kad daug žmonių serga drugio liga. Ta liga susirgo ir vienas mano bendradarbis, pernakvojęs Cassino mieste. Apie drugio ligą pranešiau tuojau komisijos pirmininkui ir paprašiau, kad parūpintų kiek galima daugiau vaistų. Kartą, netyčiomis užklydęs į Littorijos provincijos administracijos centrą ir susipažinęs su sanitarijos viršininku, gavau iš jo gana tikslią sergančiųjų statistiką. Pagal

tas sąjungininkų žinias, kiekviename Littorijos provincijos valsčiuje sirgo nuo 15 iki 85% žmonių. Panaši padėtis buvo ir žemutinėje Frosinonės provincijos dalyje. Mano laimei, komisijos pirmininkui pasisekė gauti tiek daug kinino ir atebrino tablečių, kad jų užteko abiejoms provincijoms. Trys klebonai nuo drugio ligos buvo laikinai pamišę, vienas beveik visiškai apkurtęs. Negaliu pasakyti, kiek žmonių nuo drugio ligos numirė ir kiek pasisekė išgelbėti. 1945 metais išdalinau apie porą centnerių kinino ir atebrino.

Tų pačių metų vasarą kažkoks geradaris padovanojo Vatikanui keletą tūkstančių statinių silkių. Statinės, sukrautos Vatikano geležinkelio stotyje, leido nemalonų kvapą ir nevienas Vatikano pareigūnas norėjo jomis kuo greičiausiai nusikratyti. Man, turėjusiam geras transporto priemones, buvo pasiūlyta tas statines kuo greičiau išgabenti. Tuo pasiūlymu mielai pasiinaudojau, nes daugelis karo pabėgėlių kaip tik tomis dienomis grįžo iš Šiaurės Italijos ir neturėjo ko valgyti. Popiežiaus virtuvėse jie gaudavo sriubos ir silkių. Kai kurie karo pabėgėliai tų silkių atsivalgė visam gyvenimui. Iš tiesų, jos buvo neblogos ir aš pats mielai jas valgydavau.

Vėlyvą 1945 m. rudenį pasisekė įsikurti Cassino mieste. Mat, pietinėje to miesto dalyje stovėjo gerokai apgriautas našlaitynas, kurį miesto galva be savininkų žinios nutarė atremontuoti valsčiaus tikslams. Kai remonto darbai buvo beveik baigti, Don Francesco Falconio, pritariant Montecasino abatui, nusiasamdė sunkvežimį, atgabeno į tą namą keletą seselių ir našlaičių ir miesto galvą pastatė prieš įvykusį faktą. Burmistras, nedrįsdamas liesti seselių ir našlai-

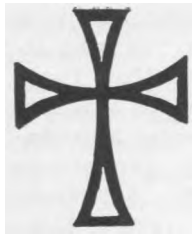
čių, paprašė abato, kad jis tą namą ištuštintų. Tuo laiku atsitiktinai pasimaišiau Cassino mieste ir, vietoj ištuštinęs namą, pats užėmiau 3 kambarius. Dviejuose kambariuose įrengiau sandėlį, o trečiame įsteigiau savo raštinę. Kiekvieną šeštadienį Cassino mieste vyko nemažas turgus ir visi apylinkės kunigai atvykdavo pas mane arba pas abatą. Jei atsirasdavo daugiau reikalų, Cassino mieste praleisdavau porą dienų.

Kitą raštinę įsteigiau pačiame Frosinonės mieste. Tenai gyveno jaunas ir energingas kunigas, vardu Don Cleto Roma, kurį vyskupas paskyrė komisijos pirmininku. Kiekvieną ketvirtadienį sustodavau pas jį aptarti šelpimo reikalų ir išklausti kunigų pagėdavimų. Vėliau tam sumaniam kunigui suteikiau provincijos delegato vardą. Visgi daugelis kunigų kreipdavosi ne į jį, bet tiesiog į mane. Tačiau mes visi labai gražiai sutardavome.

PENKIOS PROVINCIJOS

Pabaigęs vykdyti visą numatytą šelpimo programą Littorijos ir Frosinonės provincijose, norėjau šiek tiek atsikvėpti, bet komisijos pirmininkas metų pabaigoje priskyrė man ir Romos provinciją. Todėl be jokių atostogų ir be poilsio kibau į naują darbą ir tol važinėjau po Romos provinciją, kol visą šelpimo darbą aptvarkiau pagal savo skoningą. Romos provincija buvo pati didžiausioji. Ji buvo padalinta į 8 vyskupijas. Šeši tų vyskupijų valdytojai buvo kardinolai. Bet aš daugiausia reikalų turėjau su jų pagelbininkais. Tik kardinolas Klementsas Micara norėjo palaikyti tiesioginius ryšius ir pagėdavo, kad nuolatos jį informuotumėte.

(Nukelta i sekanti psl.)

POVELYKINĖ SAVAITĖ ŠEIMOJE

Girdime nusiskundimų, kad mūsų šeimose išblunka dvasin-gumas kaip tik dėl to, kad jose nepalaikomos prasmingos tra-dicijos, ugdančios vaikus ir teikiančios progos suaugusiems susimąstyti. Tam trūkumui pašalinti kiekviename žurnalo nu-meryje talpinsime trumpas Gintarės Ivaškienės paruoštas su-gestijas apie papročius pagal metų laikotarpius. — Red.

Kristaus Prisikėlimas yra krikščionių didžiausia šventė. Jos nuotaika turėtų tęstis jei ne per visus liturginius metus, tai ma-žių mažiausia bent per Atvelykio savaitę. Štai keletas būdų, kaip šeimos galėtų tai įgyvendinti. Daugelyje Europos kraštų ši savaitė skiriama ypatingam šeimos narių bendravimui. Ypač pirmadienį ištisos šeimos išeina bent trumpam laikui drauge pasivaikščioti — pasidžiaugti atbundančia gamta. Pas kai kurias šeimas yra išsigalėjęs paprotys, kurį visi galėtume pasisavinti. Tai yra giminių, o ypač senelių lankymas. Ir jei artimoje apylinkėje šeimos seneliai negyvena, vaikai labai mielai ta proga aplankys kurį nors pažįstamą senesnę žmogų. Tai vis dalinimasis Džiugia Naujiena. Šie aplankymai ir pa-sivaikščiojimai yra kilę iš antrosios Velykų dienos evangeli-jos pagal šv. Luką, kur pasakojama apie du vyrus,ėjusius iš Jeruzalės Emausan, ir kaip prie jų prisidėjo Kristus.

DARBO DIRVA (iš 133 p.)

muočiau apie visą šelpimo darbą. Su juo dažnai išvažiuo-davau į jo vyskupiją šventinti naujų vaikų darželių, našlai-tytų, katalikų darbininku centrų, mokyklų ir kt.

Baigdamas 1945 metus, bu-vau gerokai pavargęs, bet kar-tu turėjau ir kuo pasidžiaugti. Tiesa, per tuos metus nepasa-kiau nei vieno pamokslo, bet trijose provincijose buvo mai-tinama apie 80,000 žmonių. Daug kunigų ir seselių komi-sijos pagalba grįžo į senas darbo vietas ir pradėjo įpras-tą apaštalavimo darbą. 4,000 vaikų priėjo pirmos Komuni-jos ir nevienoje parapijoje vėl atgijo religinis gyvenimas.

Tarp Kalėdų ir Naujų Metų atlikau metinės rekolekcijas

ir turėjau progos pergalvoti visą šelpimo darbą.

Kitų metų pradžioje man buvo priskirtos dar dvi pro-vincijos: Viterbo ir Rieti. Da-bar mano darbo sritis apėmė maždaug tokią žemės plotą, kaip visa Lietuva. Mano lai-mei, tos dvi naujos provincijos buvo mažai nukentėjusios nuo karo veiksmų, todėl jas retai ir telankydavau. Be to, Rieti ir Viterbo vyskupijų pir-mininkai buvo šaunūs kuni-gai, su kuriais susitikdavau bent kartą į mėnesį. Daugiausia laiko praleisdavau "Gusta-vo linijoje", kur palengva se-nuose griuvėsiuose kūrėsi naujas gyvenimas.

*Sekancčiame numeryje:
"BADO ŠMĖKLA"*

Iš Algimanto Kezio. S. fotografijų knygos "Šventoji Auka".

*PRIIMK, Šventasis Tėve, visagali amžinasis Dieve, šią tyrą
auką, kurią aš, tavo nevertas tarnas, aukoju tau, savo gyva-
jam ir tikrajam Dievui . . .*

Duonos aukojimas Mišiose

Tu nori būti nepriklausoma kaip ir visi jauni, bet ar tu žinai, kas yra nepriklausomybė? Tavo amžiuje tai yra beveik tas pat, kas laisvė, ta blogai suprasta laisvė, kuri duoda teisę daryti viską, neduodant iš to niekam atskaitomybės. Tokiu būdu dažnai žodžiai nustoja savo gilią vertę, paivaizduodami klaidingą supratimą jų tikros reikšmės. Mano dukra, būti nepriklausoma — tai būti laisva, tuo pačiu išgyjant teisę, tą teisę, dėl kurios kovojo tautos ir mirė žmonės... Tu matai, dėl kokio svarbaus ir brangaus dalyko eina reikalas. Neišniekink to žodžio, bet gerbk jį. Padaryk jį savo gyvenimo tikslu, iš anksto prisiimdama visas tas aukas, kurių jis iš tavęs pareikalau. Negalvok, kad gimstama nepriklausomu. Juo tampa. Tai yra stovis, kurį susikuriame patys iš daugelio dalykų savo valios jėga ir darbu. Laisvė reikalauja daug pastangų. Ant kelio, kuris į ją veda, sutinkama daug sunkumų, bet rezultatai pateisina vargą, kaip pateisina atsiėmimas viso to, kas yra sunku, nes nėra vaisingo ir laimingo gyvenimo be laisvės...

Nepriklausyti nuo nieko... Tai nereiškia atsisakyti tau siūlomos pagalbos ar ištiestos tau rankos. Tai reiškia nepriimti tos rankos ar tos pagalbos, jei nesi tikra, kad galėsi atsilyginti tuo pačiu. Yra leng-

va, jei tai liečia darbą ar prisirišimą, neapvilti tų, kurie turi mummyse pasitikėjimą. Elgtis priešingai būtų rodoma ne nepriklausomybė, bet nedėkingumas.

Be to, visuomet žiūrėk, ką tu priimi ir iš ko priimi. Tu negali žinoti, kaip mažai reikia, kad taptum stipriai surišta, ko nenorėtumei, tos rūšies tyliu kontraktu, kuris randasi tarp dviejų žmonių, kai jie yra išipareigoję vienas kitam. Tokiu būdu reikalas eina tik apie pasiūlytą priklausomybę, t. y. tokią priklausomybę, kurią galima priimti ar jos atsisakyti. Aš norėčiau, kad, kai tu ją sutiksi, niekuomet nepamirštum, kad žmogus gali pasirinkti sau laisvę. Yra atveju, kada tai yra pareiga. Kaina, kurią tu už ją sumokėsi, niekuomet nebus per didelė.

Reali priklausomybė yra subtilesnė, negu tai, nes tu pasiduos, jos apimama pirm, negu tu supras, kad ji gali egzistuoti ir dažnai ji bus sukurta tavo pačios. Tu negali žinoti, kaip lengvai galima tapti savo pačios verge. Padedonstruoti prieš save ar kitus tai, kas klaidingai yra vadinama protavimo ar kūno laisvė, pradedama — dažnai po kito žmogaus ar raštų įtaka — šalintis nuo viso to, kas ligi šiol buvo moralinė ar įprasta gyvenimo taisyklė. Pagaliau vieną dieną pastebima, kad palikai viską dėl tuščios iš lėto

AR TU ŽINAI, KAS YRA NEPRIKLAUSOMYBĖ?

MARIE F. C. CARON

Iš prancūzų k. vertė J. Rudavičienė

NEPRIKLAUSOMYBĖ

(iš 137 p.)

tave naikinančios svajonės, ir suvoki, kad dėl jos esi toli nuo to, kas galėtų ateiti tau į pagalbą. Aš norėčiau, kad tavo pamėgimas nepriklausomybės, tos realios nepriklausomybės, kuri yra sielos nepriklausomybė, tave gelbėtų nuo tos prazūties.

Aš norėčiau, kad tuojau pat tu išmoktum žiūrėti su atsargumu į įtakas, kurios pasitaisykys tavo gyvenime. Aš nesaikau, kad tu turi jas atstumti; daugelis iš jų gali būti tau naudingos... Aš tave prašau jas analizuoti... Ir jei dėl vienos iš jų tu esi pasiruošęs apleistu visa tai, kas tau buvo viskas ligi šiol, daryk tai, tik norėdama atsiekti ką nors geresnio kuo giliausioj moralės žodžio prasmėj. Bet jei tu turi nors mažiausią abejonę dėl tos įtakos rūšies ir dėl jos tu staitai sau klausimus, į kuriuos tu negali ar nenori rasti atsakymo, tai reiškia, kad ji yra bloga. Tau reikės ją išrauti iš savęs, nežiūrint, kad tatai bus tiek pat skausminga kaip išrauti sąnari, nes tikrai tokia kaina tu būsi išgelbėta ir pasiliksi laisva.

Bet tam pasiekti netaisčiau prieš tą priklausomybę, kurioje, tau atrodo, tu esi laikoma savo jaunystėje, — prieš tuos, kurių misija yra budėti prie tavęs: dėdami lyg akmenį prie akmens, jie stato moralinę armatūrą, kurios dėka vėliau tu gausi savo teisę į laisvę. Nemėgink pasišalinti prieš tai, negu tu turėsi jėgų skristi savo nuosavais sparnais... Palauk, kol tu pasijusi pilna pasitikėjimo savim, kad galėtum drąsiai atsistoti prieš gyvenimą ir jo viliones, nepasiduo-dant joms, nes tikrai tie yra tikrai nepriklausomi, kurie neturi jokių priekaištų sau.

Supratimas palaiko, paremia ir pagelbsti daugiau už linksmumą.

DUOK MAN GERTI

ALFONSAS GRAUSLYS

“Duok man gerti!” — Šiais ištroškusio Išganytojo, sėdinčio prie Jokūbo šulinio, žodžiais, kuriais jis prašė iš samarietės vandens, norima duoti įtaigos nuojautą, kad gamtiniai dalykai yra tik uždanga, už kurios slepiasi antgamtiniai, kad laikinybė gali ir turi būti antgamtės persunkta, pašventinta ir kad viskas, kas įvyksta kasdienybėje, turi vertės amžinybėje. Šitokiam išganytojo žodžių aiškinimui duoda pagrindo jo pasikalbėjimas su samariete, kurs, prasi-dėjęs paprasto vandens prašymu, perėjo į gyvojo vandens pasiūlymą. Tokiam aiškinimui duoda pagrindo ir kitom progom sakyti Viešpaties žodžiai.

Tokią įtaigą jau pradėdame nujausti, kai svarstome antrąją gailestingumo darbą artimo kūnui, būtent, trokštanti pagirdyti, kurią pats Išganytojas pagyrė ir ją daryti paragino. Čia prisiminkime tik, kad du evangelistai (Mat. 10, 42 ir Mork. 9, 40) liudija, kad už padavimą trokščiančiam artimui vien tik šalto vandens stiklo Išganytojas pažada atlyginimą.

Sustojant prie ką tik minėto Išganytojo pažado, reikia įsidėmėti du dalykus: pirma, patį vandenį; tą daugelyje kraštų nieko nekainuojantį ir lengvai gaunamą dalyką ir, antra, tą, regis, taip mažo artimui patarnavimo skelbiama didelį vertingumą.

VANDUO

Dažnai mes kasdien naudojame dalykus nevertiname. Tik jų nustoję, pradėdame juos branginti. Išigilinimas i

dalykus ugdo jų vertinimą. Tad išimastykime į tai, kas yra vanduo pasauliui ir jo gyvybei.

Mūsų planetoje vandens yra daug daugiau negu sausumos. Žemynai yra tartum salos, plūduriuojančios vandeny. Tas faktas nurodo vandens vyraujančią vaidmenį žemėje.

Motina - gamta lietumi ir net dalinai rasa girdo visą augalinę gyvybę. Taip liūdnei atrodo gamta ilgos sausros iškankinta ir kaip viskas atsi-gauna palijus. “Medžiai pagaliau sulaukė lietaus ir dabar linksmi puiškenosi jo srovėse. Ant kiekvieno lapelio buvo šventė: stambūs lašai, mušdami dažnu taktu, šoko” (R. Tagore). Neveltui vandens čiurlenimas įkvėpė italų kompozitorių O. Respighi kūrybai. Tik prisiminkime jo simfoninę poemą “Fontane di Roma”.

Pagaliau vanduo yra reikalingas ir pačiai žmogaus gyvybei. Šalia oro, kuriuo kvėpuojame ir kuris yra pati didžioji dovana žmogaus gyvybei išlaikyti (nes be jo negalėtume nė kelių minučių išgyventi), gyvybei reikia duonos ir vandens, ar, teisingiau sakant, vandens ir duonos. Vandeniui teikiama pirmenybė, nes be vandens žmogus daug greičiau miršta negu be maisto.

Apmastydami tą vandens svarbą, geriau suprantame, kodėl Dievas, siūlydamas savo malonę žmogui, simboliškai ją pavaizduoja vandens atvaizdu. Žinodamas, kad Dievas skundėsi tauta, ji — gyvojo vandens šaltinį — apleidusia ir išsikasusia sau “šulinius, kurie negali vandens palaikyti” (Jer. 2, 13), Kristus samarie-

tei pasisakė turįs nuostabaus gyvo vandens, kuris nuramina troškulį visam laikui (Jon. 4).

VANDENS BRANGINIMAS

Suminėsimė du vandens branginimo pavyzdžius. Saint-Exupery taip giria vandenį: “Vanduo! Tu neturi nei skonio, nei spalvos, nei kvapo. Tavęs negalima aptarti. Tu ragaujamas, nepažįstant tavęs. Negalima sakyti, kad tavęs reikia gyvybei: tu pats esi gyvybė. Tu mus persunki atsi-gaivinimu, kurio žavingumo jokių pojūčių neišreikši. Per tave sugrįžta prarastos jėgos. Tavo palaiminimo dėka vėl pradeda tekėti jau išsekę mūsų sielos šaltiniai. Tu esi vertingiausias žemės turtas!”

Sv. Pranciškus Asyžietis, tas gamtos mylėtojas, savo “Saulės Giesmėje” vandenį vadina “broliu, kuris yra naudingas, nusizemines, skanus ir skais-tus”. Šiam šventajam vanduo reiškė krikštą ir atgailą, nes tie sakramentai apvalo sielą, kaip vanduo kūną. Jis draus-davo spiaudyti į vandenį, nes tai vandens ir žmogaus, kuris juo naudosis, išniekinimas. Toks šventojo elgesys, mūsų laikų žmogui, nebranginan-čiam net žmogaus gyvybės, at-rodytų tartum legenda.

TROŠKULYS

Tikrą vandens brangumą pa-juntame tik tada, kai jo iš-troškstame. Tada, anot vokie-čių patarlės, “Durst macht aus Wasser Wein” — troškulys pa-verčia vandenį vynu.

Negaudamas vandens, žmo-gus pajunta troškulį. Tasai troškulys gali būti toks kanki-

nantis, kad kur nors tyruose jis gali virsti haliucinacijomis. Jis pradeda “matyti” neesamas oazes ir vandenis. Tokį troš-kuļį tyruose išpūdingai vaiz-duoja lakūnas, žuvęs paskuti-niam Pasauliniam kare, pran-cūzų rašytojas A. de Saint-Exupery savo Prancūzų Aka-demijos premijuotoje knygoje “Terre des hommes” (1939).

Troškulio kančią vaizduoja taip pat ir buvusių Rytprūsių vokiečių rašytojas E. Wie-chert. Nacių koncentracijos lageryje didelių karščių metu kasdien po keliolika valandų dirbdamas ir nei lašo vandens negaudamas, jis vėliau savo raštuose reiškia begalinį van-dens branginimą. Jam dieno-mis ir sapne naktimis prieš akis stovėjo šuliniai ir girdė-josi tekančio vandens čiurleni-mas. Ta kančia vėliau jau lais-vame gyvenime virto tyro, šal-to vandens šventumo supрати-mu. Jis sau priekaištavo, kad praeityje taip dažnai praeida-vo pro toki vandenį be jokio dėmesio.

Negalime pamiršti 1940 m. birželio mėn. prekinuose va-gonuose užrakintų ir išvežamų lietuvių troškulio ir prašymo paduoti vandens atsigerti. Kiekvienas tautietis būtų jiems atnešęs vandens, bet sar-gybiniai neleido.

Nenuostabu, kad ir Sv. Raš-te troškulys yra didžiausios kančios išraiška ir todėl Evan-gelijose pavaizduotas turtuo-lis pragare šaukiasi patriar-cho Abraomo maldaudamas: “Pasigailėk manęs ir siųsk Lo-zorių savo piršto galu pamir-kyti vandenyje, kad atgaivin-tų mano liežuvį, nes kenčiu kančias šioje liepsnoje” (Luk. 16, 24).

DUOK MAN GERTI

Tapęs žmogumi, Kristus pri-klausė nuo žemės elementų. Jis patyrė ir troškulį. Apie sa-vo troškulį Išganytojas yra iš-sitaręs du kartus: kartą, kaip jau minėjome, — samarietei, prašydamas: “Duok man ger-ti” (Jon. 4, 7); kitą kartą — ant kryžiaus, vienu žodžiu: “Trokštu” (Jon. 19, 28). Patį troškulį patirdamas, jis jį pa-šventino. Šiandien bet kur pa-saulyje trokštąs žmogus — tai Kristus, kurs trokšta artimuo-siuose. Kiekvienam jų van-dens padavimas — tai vandens padavimas Kristui. Tokį aiški-nimą pagrindžia jo paties žo-džiai, kuriuos Paskutinio Teis-mo dieną, jis pats ištars palai-mintiesiems: “Buvau ištroškęs ir jūs mane pagirdėte” (Mat. 25, 35); ir atstumtiesiems: “Buvau ištroškęs ir jūs ma-nęs nepagirdėte” (Mat. 25, 42).

* * *

Atkreipdamas žmonių dėme-sį į toki, regis, nereikšmingą patarnavimą, kaip vandens padavimą ištroškusiam arti-mui, Kristus tuo būdu pabrė-žė, kad viskas, kas iš meilės dėl Dievo artimui daroma, nors ir menkiausias patarnavi-mas ar kitam gyvenimo pa-lengvinimas, yra reikšmingas ir religiniai įprasminimas dar-bas. Tad kiekvienam, susirūpi-nusiam savo gyvenimą labiau įprasmininti ir sukrikščioninti, tenka dažniau savo sąžinės at-siklausti ir pagalvoti, kuriais mažmožiais jo savimeilė arti-mųjų gyvenimą sunkina ir ku-riais būdais, save aparžyda-mas ir patarnavimo dvasią ug-dydamas, jis gali jų gyvenimą palengvinti ar net pradžiuginti.

THE GREATEST STORY EVER TOLD

Kiekvieną kartą, kai pastatomas naujas filmas, pavaizduojas kai kuriuos Senojo ar Naujojo Testamento įvykius, žiūrovas viltingai laukia ko tai didingo, pagaunančio, pakeliančio. Dažniausiai tokiais atvejais tenka tik nusivilti. Filmų statytojams bent iki šiol ypač nesisekdavo su Kristaus gyvenimo pavaizdavimu. Paskutinytis Samuel Bronston bandymas prieš keletą metų išleistame filme "King of Kings" buvo kažkas pasibaisėtino. Tad su visai pagrįstu abejingumu laukta ir naujausio bandymo atkurti ekrane tą didžiausią ir svarbiausią istoriją.

"The Greatest Story Ever Told" vargu būtų galima laikyti didžiausiu ir svarbiausiu iš visų iki šiol pagamintų filmų. Vis dėlto pelnytai nusipelnė įvertinimo kaip iki šiol sėkmingiausias filmas, pavaizduojas Kristaus gyvenimą.

Šio filmo statytojas ir režisorius George Stevens eilėje savo ankstesnių filmų, kaip "Shane", "Giant", "A Place in the Sun", "The Diary of Anne Frank", pakartotinai yra parodęs savo meniškumą ir kūrybinius sugebėjimus. Kristaus gyvenimo pavaizdavimui Stevens ruošėsi su visu kruopštumu net penkis metus, kartu su keletą bendradarbių sukurdamas filmo tekstą. Pagrinde buvo laikomasi Senojo bei Naujojo Testamento ir Fulton

Oursler bei Henry Denker knygų apie Kristaus gyvenimą.

Ne tik suaugę, bet ir vaikai jau yra susipažinę su pačiu Kristaus gyvenimu ir daugelį Evangelijos išsireiškimų moka atmintinai pažodžiui. Tad šitokios rūšies filme nebegalima laukti staigmenų ir žiūrovas tik įdomaujasi, koku būdu naujas režisorius pavaizduos kurią sceną ar kaip išryškina kurią šventraščio asmenybę. Stevens, artimai prisilaikydamas Evangelijų teksto, sėkmingai išvengia Hollywoodo filmams taip būdingų sensacinių papildymų, kaip pvz. šalutinių intrygų, orgijų, vežimų lenktynių ar sensuališkumu perkrauto tradicinio Salomes šokio.

Kristaus rolei parinktas švedų artistas Max von Sydow. Nors kai kurie žiūrovai bus matę jį anksčiau Ingmar Bergman filmuose ("The Seventh Seal", "The Magician", "The Virgin Spring" ir kt.), plačiosioms audiencijoms jo veidas dar visai naujas ir nepriprastas. Von Sydow lengvai moduluojamu balsu ir pagaunančia vaidyba sukuria kilnų Kristaus pavaizdavimą. Ne paties artisto, bet režisoriaus kaltė, kad pirmoje filmo dalyje Kristus pavaizduojamas daugiau kaip socialinis ir politinis, o ne religinis vadovas.

Marijos rolė paskirta Dorothy McGuire. Jos išvaizda ir laikysena patraukli, nors viso filmo metu neištaria nė vieno žodžio. Tik kiek neįprasta ma-

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

tyti tą patį ir nei kiek nesensantį veidą 33 metų laikotarpyje.

Viso filme yra 117 skirtingų individualiai pasireiškiančių rolių, kurių apie 60 išpildo didesnio vardo ir plačiai pažįstami artistai. Tai kaip tik laikytina vienu iš svarbesnių režisoriaus trūkumų. Trumputėse, kartais tik kelius momentus trunkančiose, progose pasirodo visa eilė pažįstamų veidų. Ir žiūrovą tik išblaško nuo pagrindinės minties, lyg paskatinant jį spėlioti koks čia artistas dabar prabėgo ar pasimaišė. Pvz. pakeliui į Kalvarijos kalną iš minios trumpam išlenda Carroll Baker kaip Veronika ar nukryžiuavimo scenoje John Wayne šuktelė kaip Romos kareivių šimtininkas. Neįprasta matyti negra Sidney Poitier kaip Afrikos žydą Simono Kireniečio vaidmeny.

Kiek gausesnėse šalutinėse rolėse geriausiai pasirodo Charlton Heston kaip Jonas Krikštytojas, Jose Ferrer kaip Herodas Antipas, David Mc Callum kaip Judas ir kt.

Išoriniai filmavimo darbai atlikti Glen Canyon, Utah valstijoje, ir Kalifornijos Death Valley dykumoje. Miestai, šventyklos ir įvairūs pastatai buvo atkurti Culver City studijose. Visi įvykiai pristatomi spalvotame Ultra Panavision 70 filme, pritaikytame Cinerama vieno objektyvo prožektoriumi. Neįskaitant pertraukos, filmas trunka 221 minutę.

Nepaisant filmo ilgumo, eilėje atvejų lyg perdėto lėtumo ir kai kurių smulkesnių trūkumų, šis filmas ypatingai rekomenduotinas visiems šeimos nariams.

THE SOUND OF MUSIC

Solistė Julie Andrews, sulaukusi didelio pasisekimo scenos veikaluose "The Boy Friend", "My Fair Lady" ir "Camelot", pirmuosiuose savo filmuose "Mary Poppins" ir "The Americanization of Emily" pasirodė ir kaip puiki kino artistė. Naujausiame savo filme "The Sound of Music" pasiekia tikrai neįprasto tobulumo tiek dainavimo, tiek visos vaidybos atžvilgiu.

Kaip jauna nenuorama postulantė, Marija vienuolyno viršininkės nurodymu apsiima globoti našlio kapitono Trapp septynis vaikus. Gana aštrus tėvas pastebi, kad meilė ir muzika našlaičius labiau pajėgia sutvarkyti, negu jo griežtas švilpukas. Nežiūrint simpatizuojančios turtingos našlės, kapitonas įsimyli Mariją ir ją veda. Bendrą gausios šeimos džiaugsmą aptemdo nacių okupacija. Kapitono sąžinė neleidžia jam priimti kvietimo tarnauti nacių laivyne. Nemaionių pasėkų vengiant, visa šeima dainuodama patraukia per kalnus į Šveicariją.

Persaldytos operetės stiliuje filme skiriama vietos ir naciams ir vienuolėms. Tačiau šios abi kategorijos nelabai derinasi prie muzikalinės komedijos, nei kiek nepajėgiant pagrįsti nacių žiaurumo ar vienuolių kilnumo. Ypač vienuolės pavaizduotos gana naiiviai, išskiriant nebent motiną viršininkę, kurią tikrai puikiai atlieka Peggy Wood. Kanadietis artistas Christopher Plummer kapitono vaidmenyje pasirodo visai šaltai ir neįtikinčiai. Ypač nesiderina prie

dialoguose jo vartojamo bari-toniško balso tenoriškas jo dainavimas, arba, teisingiau pasakius, lūpų judesių pritaikymas prie kito dainavimo.

Eleanor Parker, kaip turtin-ga konkurentė dėl kapitono širdies, Ben Wright kaip nesu-gebančias austras nakis ir Ri-chard Haydn kaip apskaičiuo-jantis teatralas nors ir nedė-kingose rolėse pasirodo su pa-kankamu išijautimu. Tikrai malonų išpūdį sudaro muzikali vaikų grupė, tik jau vyriausioji iš jų (Charmian Carr), nors ir dainuoja jai pritaiky-tą dainą "Sixteen, Going on Seventeen", labiau atrodo "21 going on 25".

Trumpoje rolėje kaip seselė Sofija pasirodo Marni Nixon, iki šiol dainavusi tik užkuli-siuose už kitas artistes, pvz. už Deborah Kerr filme "King And I", už Natalie Wood fil-me "West Side Story" ar Aud-rey Hepburn "My Fair Lady".

Didelis režisoriaus Robert Wise nuopelnas darniai įjun-giant filmo įvykius į autentiškus Austrijos Alpių ir Salz-burgo vaizdus, pristatomus ža-viose spalvose.

Dėl šio filmo dainų pastebėti-na, kad jos pagauna ne tik patrauklia melodija, bet pasi-žymi ir prasmingu turiniu, iš-vengiant daugelio populiarių dainų vien paviršutiniško ri-mavimo ir žaidimo žodžiais.

Neįskaitant pertraukos, fil-mas tęsiasi tris valandas ir re-komenduotinas visiems šeimos nariams.

LORD JIM

Filmų gamintojas ir režiso-rius Richard Brooks, ypač pa-sižymėjęs su "Cat On A Hot Tin Roof" ir "Elmer Gantry", bando Joseph Conrad popula-rių romaną "Lord Jim" perves-ti į pustrečios valandos epinį filmą. Nors Super Panavision 70 platūs veiksmingų scenų

vaizdai gausiai pripildo ekra-na, iš režisoriaus pasigendama gilesnio pagrindinio veikėjo charakterio išryškinimo ir jo komplikuotas vidinis nusitei-kimas pasilieka paslaptimi iki pat filmo galo.

Gerai išlavintas britų preky-binio laivyno karininkas Jim įtariamą pavojaus atveju su keliais tarnautojais pabėga iš laivo, nesirūpindamas skendi-mo pavojuje likusiais 800 mu-zulmonų keleiviais. Nors vė-liau teismo tardymo metu ir išteisinamas, tačiau, nusikalti-mo gėdos persekiojamas, Jim neranda ramybės ir išnaudoja kiekvieną progą įrodyti savo drąsą. Galutinai dėkingų žmo-nių apšaukiamas net "Lord" titulu dėl parodytos drąsos ir sumanumo, kai padeda Malajų džiunglių vietiniams gyventojams išsivaduoti iš terorizuo-jančio išnaudotojo. Ir vėl pa-pildęs klaidą, Jim savanoriš-kai ją išperka savo gyvybe.

Tikrai nuostabu, kad Peter O'Toole, taip išpūdingai pasi-rodęs filmuose "Lawrence of Arabia" ir "Becket", pagrindi-niame Jim vaidmenyje pasiro-do gana blankiai. Jis atrodo perdėtai švelnus, užsidaręs ir jo vidinė kančia nepakanka-mai ryški.

Daug sėkmingiau išryškina-mi šalutiniai charakteriai. Ypatingai pagaunanti Paul Lukas vaidyba prekybininko Stein vaidmeny. Jis suteikia Jim progą įrodyti savo drąsą ir su giliu įsitikinimu išsilaiko suprantančiu ir užjaučiančiu draugu. Eli Wallach, kaip žiaurus kapitonas, priduoja filmui stiprų dramatinį toną.

Filmavimo darbai atlikti au-tentiskose pietinės Azijos vie-tovėse.

Filmas tinkamas suaugu-siems ir jaunimui, išskiriant vaikus, kuriems kaikurios ko-vų žiaurios scenos gali palikti neigiamą išpūdį.

PRAEITIES ATSIMINIMAI

"L. L." 15 m. sukakties proga "Žvaigždė" vasario numerį patalpino "L. L." kūrėjų atsiminimus, kurių kai kurias ištraukas čia pateikiame.

Kas buvo tikrasis "L. L." sumanytojas, man nėra visiškai aišku. Jiems pradžia davė tėvo J. Bružiko Vokietijoje leisti "Misijonieriaus laišakai"... Daugiausia prisidėjo tėvas Kidykas, tuometinis viršininkas; brolis Kleinotas, buvęs "Misijonieriaus laišku" administratorius; ir pirmasis redaktorius... Dar tik vakar teko kalbėti su St. Santvaru, kuris prisiminė "L. L." ir pareiškė, kad jie tuoj visiems patiko dėl to, kad ėmėsi nagrinėti visai naujas problemas ir visai nauju iki šiol kitų nemėgintu ir neišdrįstu būdu. Tas naujumas ir buvo didžiausias jų pasisekimas.

*Juozas Vaišnys, S. J.,
"L. L." pirmasis redaktorius*

Apie pačią laikraščio kryptį neteko ilgai filosofuoti. Lietuviškoji išeivija, atsidūrusi svetimos kultūros, tradicijos bei aplinkos sankryžoje, sutiko daug svarbių problemų savo tautiniam bei religiniam gyvenimui. Ši situacija apsprendė naujojo žurnalo turinį — tautybę, religiją dabartinio gyvenimo sukūryje.

Jonas Borevičius, S. J., vienas pirmųjų "L. L." bendradarbių.

"L. L." užuomazga bene bus Lietuvoje... Tėv. J. Bružikas

bent porą laiškų yra parašęs, rodos, Kalėdų proga parapijoms, kuriose tais metais vedė misijas... Tie ir buvo pirmieji misijonieriaus laišakai. Vokietijoje tuojau po karo t. Bružikas jam būdingu uolumu lankė visas lietuvių stovyklas ir vedė misijas. Kad jo misijų vaisiai... nebūtų nutraukti, man kilo spausdinto žodžio apaštalavimo idėja... Nesilioviau raginti, kad (tėv. Bružikas) rašytų... Pirmasis spausdintasis spausdintas numeris buvo pavadintas "Misijonieriaus laišakai".

*Petras Kleinotas, S. J.,
"L. L." administratorius*

Dipukams ėmus masiniai atvykti į JAV, galvojau, kad jiems reikalingas žurnaliukas religinei informacijai. Reikalingas buvo juo svarbesnis, kad dvasinio turinio knygų niekas nespausdino... Todėl ir nutarėm leisti savo mėnesinuką...

*Jonas Kidykas, S. J.,
tuometinis jėzuitų
viršininkas*

YPAČ VILTINGAS...

Žurnalas aktualus savo temomis, gyvas diskusijomis, išradingas savo formos puošnumu, gyvenimiškas keliamų temų atžvilgiu ir ypač viltingas, kad savo straipsniais ir bendradarbių verbavimu sugeba patraukti ir jaunąją kartą. Žurnalas yra tolerantiškas ir atstovaujantis plačias pažiūras. Džiaugiantis jo jubiliejumi, tenka jam linkėti tokiu pat tempu toliau tobulėjant išsi-

laikyti ne tik dešimtmečius, bet ir šimtmečius, tęsiant savo darbą jau išlaisvintoje Lietuvoje.

"Draugas", 1965. II. 18

IR EVANGELIKU TARPE

Jau seniai nešiojau mintį pareikšti "L. L." padėką už šio žurnalo aukštą lygį ir įdomumą. Sužinojęs, kad ši mėnesinė "L. L." švenčia savo 15 metų sukaktuves, išdrįstu šią padėką kartu su geriausiais linkėjimais perteikti redakcijai.

Man teteko skaityti tik paskutinio pusmečio "L. L.", bet jis tuoj pat nuo pirmo perskaityto numerio mane patraukė. Jo temų įvairumas, aktualumas ir, dar daugiau, jo tolerantiškumas ir objektyvumas padarė mane šio žurnalo skaitytoju. Esu evengelikas, kas man netrukdo "L. L." pavadinti geriausiu žurnalu lietuvių kalba, ir jį ištiesai — nes "L. L." dar neradau straipsnio, kuris man evangelikui būtų papiktinantis — perskaityti. Pasilikite prie šio tono, ir aš tikiu, kad "L. L." net ir lietuvių evangelikų tarpe suras atgarsį. Be to, "L. L." suteikia gerą galimybę geriau tiesioginiai susipažinti su Katalikų Bažnyčia.

Nepaprastai džiugu, kad "L. L." skiria tiek daug dėmesio jaunimui. Ypač malonu, kad nepamirštate laisvame pasaulyje gyvenančių jaunimą supažindinti su Lietuvos jaunimu. Naujai pasirodęs G. Procutos straipsnis "Jaunuomenės auklėjimas — sovietizacijos prie-

monė Lietuvoje" ("L. L." sausis, 20 psl.; vasaris, 47 psl.) teisingai nurodo padėtį Lietuvoje ir jos jaunimo sukomunizavimo pavojų. Man teko gyventi Lietuvoje ir, tiesa, tik palyginus trumpą laiką pajusti šį auklėjimą. Jau 1954-1955 metais turėjau progą viename tokių internatų, kaip kad G. Procuta aprašo (21 psl.), mokyti. Tada buvau 11 metų, tad per daug neatsimenu, bet vienas įvykis man pasiliko atmintyje. Istorijoje kaip tik svarstėme II Pasaulinį karą. Mokytojas parinkčiausiais žodžiais gyrė rusų karius, iškeldamas jų nepaprastą narsumą užimant Berlyną. Ir man, visiškai nieko blogo nepagalvojus, norint tik sukelti juoką, kas vaikui geriau patinka nei pamokos klausytis, išsprūdo vietoj "rusų kareiviai"—"rusų karvės". Mokytojo veido niekuomet nepamiršiu. Jis paško lyg širšių igeltas, ir, baisiausiai susijaudinęs, išmetė mane iš klasės, išrašydamas blogiausią pažymį — vieneta. Žinoma, vėliau atsiprašiau, pasiaiškindamas, kad taip visai nemaniau. Bet šis atsitikimas parodo, kad prieš rusus nebuvo galima jokių blogesnių žodžių ištarti. Tuo tarpu ant Vakarų buvo galima viską sakyti. Gal šis mažas pavyzdys padės parodyti, kokia atmosfera yra Lietuvos mokyklose.

Linkiu "L. L." dar daug nusių metų krikščioniškame ir lietuviškame darbe.

Su geriausiais linkėjimais
Artūras Hermanas,
Vasario 16 gimnazijos
mokinys

JAUČIUOSI PRATURTĖJUS

Jau eilė metų, kaip Jūsų žurnalas lanko ir džiugina mane. Perskaičius jaučiuosi praturtėjęs ir labai daug randu pagalbos geresniam pažinimui savęs bei artimo.

Jūsų 15 metų sukakties proga noriu pasveikinti ir palinkėti dar daug ir didesnių jubiliejų atšvesti.

Loreta Murauskienė,
Toronto

LIETUVIŠKA MINTIS

Priimkite Urbanos lietuvių studentų nuoširdžią padėką už "Laiškų Lietuviams" siuntinėjimą. Skaitydami Jūsų žurnalą pajuntame lietuviškos minties dvelkimą mūsų visuomenėje.

Dalia Ažubalytė,
LSS sekretorė, Urbana

GERA PRADŽIA

Alkoholikams pagelba nepaprastai reikalinga — čia K. Bagdono straipsnis tikrai gera pradžia.

N. N.

PUIKUS PROJEKTAS

Vacio Kleizos straipsnis labai geras (žr. sausio nr., 12 psl.). Jis turėtų daug, daug rašyti tomis temomis. Jo mintys, ypač senelių ir ligonių atžvilgiu, jau seniai lauktos. Tikrai būtų gerai sudaryti lietuvių psichologų ir sociologų sąjungą, kurion patarimų galėtų kreiptis vargan patekę tautiečiai. Mumyse yra daug nepasitikėjimo amerikiečiais psichiatrais (ne be pagrindo), tad Vacio siūlomas projektas būtų puikus dalykas.

G. I.

BRAVO

P. Palubinskienei — bravo! Tikrai įdomiai išvelgė Betty Friedan mintis (žr. jos str. "Talenta užkasti — ne auka. o savimeilė", sausio nr., 24 psl.).

N. N.

TIESIOG ŽAVIMĖS JAIS

Norėtume išreikšti savo pasigėrėjimą Jūsų vedamu žurnalu "Laiškai Lietuviams" ir

įvairiais straipsniais: religiniais, tautiniais, psichologiniais. Tikrai, jauti žmogus, kad tai dvasios maistas, kurio taip visur trūksta šiais laikais. Ir maistas tikras, ne "gėlytėm apkaišytas" (kaip išsireiškė dr. A. L.), kuris pasilieka sie-loje — neišgaruoja su "gėlytėm"...

Taip pat labai pageidautume daugiau kun. Alf. Grauslio straipsnių. Tiesiog žavimės jais; tokie teisingi, iš gyvenimo patirties: kaip buvo apie meilę, kantrybę, gėris sklinda, dvasios aristokratai ir kt. Ypač patrauklios ir biografijos, kaip Bl. Pascal, Ieva Lavalier (kaip Magdalena), kun. Henri Perrin ir kt. Tai lyg švyturiai, kurie šviečia kelią ir traukia paskui save. "Žodžiai pamoko — pavyzdžiai patraukia". Ne tik patraukia, bet uždega kitų dvasią ir norisi jais sekti, taisyti savo gyvenimą, kopti į tas dvasios aukštumas!

Birutė Juozapavičienė,
Marija Sprindytė-Leparskiene,
R. Pleinienė, A. Bugailiškis,
J. Gedrimienė,
A. Gedrimas, Z. Orvidienė.

Mums malonu išgirsti, kad vertinate žurnalą bendrai ir išskirtinai žavitės mūsų ilgamečio bendradarbio kun. Alf. Grauslio straipsniais. Tikimės, kad jums patiks ir jo naujai pradėtas ciklas apie gailėtingumo darbus. Daugiau kun. Alf. Grauslio straipsnių vargiai ar begalime dėti, nes jau ir taip beveik kiekviename numeryje yra po vieną. Skaitytojuose pasitaiko įvairaus skonio (dar visai neseniai vienas pageidavo, kad jų "ne taip gausiai būtų dedama"), tad stengiamės žurnalo turinį atitinkamai išbalansuoti.

— Red.

TĒVAMS IR MOTINOMS

Tarp esminių rūpesčių svietimuose kraštuose jaunimui priklauso pirmą kartą vieta. Su jo lietuvišku auklėjimu neatjungiamai rišasi mūsų tautinė gyvybė.

Tautinei gyvybei išsaugoti mes čia, šiaurinėje Amerikoje, turime gausių kultūrinių ištaigų — parapijų, vienuolijų, organizacijų, laikraščių, žurnalų, chorų, meno ansamblių, dailės galerijų, radijo programų, jaunimui namų, pradinių bei šeštadieninių mokyklų... Tokioj daugiaspalvėj lietuvių kultūrinio gyvenimo mozaikoj būtinai reikalauja vietos ir aukštesnė mokykla — gimnazija su ypatingu uždaviniu: puoselėti lietuvių. Be tokios mokyklos mūsų kultūrinės buities paveikslas atrodytų su žymia tuštuma.

Taip galvojo lietuviai pranciškonai, prieš 9 metus kurdami šv. Antano gimnazija. Kennebunkporte, Maine. Turėjęs panašią mokyklą nepriklausomoj Lietuvoje, nė emigracijoje nebuvo ramu. Be savo gimnazijos pranciškonams atrodė jų kultūrinė veikla nepilna ir pareiga tautai neatlikta.

Šv. Antano gimnazijai pastatyti bei įrengti pranciškonai išleido pusę milijono dolerių. Ta suma dalinai visuomenės suaukota, dalinai paskolinta iš bankų. Bendrom pastangom iškilo didelis modernus gimnazijos pastatas su erdviom klasėm, patalpom bendrabučiu, su biblioteka, fizikos-chemijos laboratorija, išpūdinga sporto sale, lietuvių meno galerija, poilsio bei žaidimų salėmis, koplyčia ir kitais gero auklėjimo patogumais. Taip pat rūpestingai paruoštas pedagoginis personalas. Mokytojai — su Europos ir Amerikos universitetų mokslo laipsniais. Gimnazija turi Amerikos viešųjų valdžios mokyklų

teises ir tiek mokslo, tiek auklėjimo lygiu priklauso prie gerųjų.

Bet šią gimnaziją iš kitų labiausiai išskiria tikslas — auklėti jaunimą lietuviais. Nei Amerikoje, nei Kanadoje nėra kitos gimnazijos, kur lietuvių kalba programoje valdžios būtu pripažinta lygiateisiu dėsniu dalyku. Mokiniai čia visai stengiamasi išlavinti lietuvių kalboj, literatūroj, Lietuvos istorijoj ir geografijoj, pagal atsineštą pajėgumą suskirstant grupėmis. Šiomet yra net 4 lietuvių kalbos grupės, kurioms dėsto 4 mokytojai. Į gimtosios kalbos raštą mokiniai skatinami net premijom.

Be pamokų, jaunimas dar vedamas į lietuvių ir kitais takais. Šv. Antano gimnazijoje veikia lietuvių moksleivių organizacijos, kuriose jaunuoliai pratinami visuomeniniam darbui. Čia daromi mūsų jaunimo organizacijų kursai bei suvažiavimai. Jaunuoliai mokomi dainuoti ir groti.

Nežiūrint tokio lietuviško gimnazijos veido, mokinių turime tik 52. Kiekvienas tėvas ir motina gali suprasti, kaip sunku su tokiu menku mokinių būreliu išlaikyti gimnaziją. Neliečiant jau finansinių išlaidų bei nuostolių, tegul būna leista priminti nors tai, kad šv. Antano gimnazijoje dirba beveik trečdalis visų lietuvių pranciškonų kunigų, nebegalėdami reikštis kitose srityse. Tai tęsiasi jau devinti metai.

Dabar kreipiuosi tiesiai į visų lietuvių tėvų ir motinų širdis, prašydamas leisti savo sūnus į mūsų gimnaziją. Tuo žygiu jūs apsaugosite jaunimą nuo žalingos didmiesčių įtakos, duosite jam galimai geresnį krikščionišką lietuvišką auklėjimą ir padėsite išlaikyti

vienintelį tokio pobūdžio švietimo židinį Amerikoje, kurio negali pakeisti jokios šeštadieninės mokyklos. Jau laikas apsispręsti dėl ateinančių mokslo metų.

Šv. Antano gimnazija įkurta ne vienam kuriam miestui, bet visiems Amerikos ir Kanados lietuviams. Šio kontinento platybėje gi visiškai nėra tokios vietos, kuri kiekvienam būtų arti. Atsižvelgus į greitą ir patogų susisiekimą, nuotolis vargu belaikytinas mokinių stokos priežastim. Tai jau per eilę metų gerai paliudijo tie lietuviai tėvai, kurie į šv. Antano gimnaziją siūnčia savo sūnus iš tolimiausių vietovių, net Kalifornijos. Jei tokių tėvų būtų daugiau, ši mokykla klestėtų klestėtų. Pranciškonai vis dar jų laukia ir ieško. Mūsų gimnazija atvira kiekvienam lietuviui. Ji ir finansiskai patogi visiems. Mokestis už bendrabutį bei pilną išlaidymą — tik 600 dol. metams. Be to, atsižvelgiama ir į visai neišsigalinčias šeimas.

Lietuviai tėvai ir motinos, gąsdinančioje nutautimo grėsmėje maloniai pažvelkite į šv. Antano gimnaziją. Ji stovi pustuštė, laukdama jūsų vaikų. Per ilgą tremties laiką pranciškonai nieko vertingumo negalėjo paruošti ir padovanoti jums. Visuomenei talkinant, mes norime šią gimnaziją ugdyti, plėsti ir padaryti žymiu lietuvių jaunimo židiniu. Padėkite mums, siūsdami čia mokyti vaikus. Tikiuosi, jog mano balsui neliks uždaros jūsų širdys.

*T. Leonardas Andriekus,
O. F. M.
Pranciškonų provincijolas ir
Gimnazijos rektorius.*

*Gimnazijos adresas:
St. Anthony's High School
Kennebunkport, Maine*

PADEKA

Nuoširdžiai dėkojame visiems paremiantiems "L. L." žurnalo leidimą.

Po 7 dol. aukėjo A. V. Žemaitis ir F. Černius (Čikaga); **po 6 dol.** — A. Ramonaitienė (Detroitas), V. Bubrevičius (Los Angeles); **po 5 dol.** — A. Rimkus (Čikaga), Dr. L. Kraučeliūnas (Palos Park), P. Martinkaitienė (Cicero), J. Bardauskas (Australija); **po 4 dol.** — R. Lukaitė, Dr. A. Rūgis (Čikaga), J. Valeikienė (Cicero), B. Petrauskienė (Philadelphia), kun. J. Pragulickas (N. J.), B. Polikaitis (Čikaga); **po 3 dol.** — P. Dirda, A. Lapkus, M. Dičpini-gaitienė, J. Žemaitis, L. Žemgulienė, M. Čižikas, E. Likanderis, V. Bindokas (Čikaga), L. Petrauskas (N. Y.), M. Ambrozus (Ind.), P. Montvila (Montreal), S. Kaunelis (Detroit), E. Katilienė (Omaha), M. Pečiulis (Canada), A. Šurna (Australia), B. Perry (Čikaga).

Po 2 dol. aukėjo A. Šiurnienė, A. Sadauskienė, A. Kareiva, S. Charžauskas, R. Rinkevičienė, M. Vaišvilienė, J. Kanavolas, A. Čepėnas, K. Linkus, V. Ilginis, J. Janušauskas, E. Ekertaitė, S. Tunkelis, M. Sirutytė, J. Bareika, O. Kinduryš, J. Jagėla, J. Vailokaitis, P. Subačius, A. Želvys, P. Nar-

butis, S. Giedrimas, G. Kaufmanas, A. Viliušis, V. Jokubauskas, J. Janonienė, J. Kauras, J. Raišys, J. Pakeltis, J. Lesevičius, E. Velža, I. Deksnys, A. Pudymaitis, J. Juras, B. Ūsas, S. Paltarokienė, A. Mikelevičius, V. Miklius, A. Poskočimas, J. Butvila, B. Žvinalienė, S. Statkienė, E. Kantautas, E. Gaškienė, P. Nedas, P. Sošienė, M. Krasauskas, E. Jucevičienė, J. Degutis, B. Draugelis, M. Kapačnuskas, E. Mikalajūnas, J. Turčinskas, K. Majauskas, B. Kanauka, J. Gradinskas, S. Sakalas, H. Milaknis, O. Dambrauskas, A. Griškus, L. Vedegienė, O. Kanišauskas, P. Gruodis, E. Juknevičienė, B. Skorupskis, A. Jankauskaitė, J. Guobužis, J. Matukas, M. Amdrušienė, O. Maskoliūnas, P. Griganavičius, B. Lungys, V. Vaičaitis, T. Kojelis, K. Jasėnas, dr. V. Tauras, S. Blandienė, A. Kazlauskas, J. Jankauskienė, E. Diminskienė, A. Tamošiūnas, Z. Samolis, J. Narukynas, J. Paulikas, N. Norris, J. Janušauskas, J. Tričys, J. Petrauskas, S. Šiaučiuonas, J. Veleckis, V. Kupcikevičius, B. Graužinis, J. Jurkūnas, S. Girskis, N. Šumskienė, B. Morkūnas, M. Jonikas, J. Jasiulevičius, A. Kerelis, V. Ausevičius (visi iš Čikagos).

ATSIŪSTA PAMINĖTI

ŠVENTOJI AUKA. Didelio formato vaizdų knyga apie Mišias. Išleido Tėvai Jėzuitai. 37 puslapiinės fotografijos — Alg. Kezio, S. J.; naujas Mišių maldų vertimas — B. Markaičio, S. J.; knygos meninis apipavidalinimas — dail. A. Kurausko. Lietuvių spaudoj tai pirmas tokio pobūdžio fotografinio meno religinė knyga.

Tinkama ypač šiandien liturginio atsinaujinimo laikotarpyje. Atspausdinta dviem spalvomis; įrišta kietais viršeliais. Kaina 8 dol. Užsakymus siųsti: Šventoji Auka, 2345 W. 56th St. Chicago, 111. 60636.

Kazys Almenas. UPĖ Į RYTUS, UPĖ Į ŠIAURĘ. Dviejų tomų romanas. Debiutinė autoriaus knyga. Išleido Lietuvos Knygos Klubas. Aplanką piešė Paulius Jurkus. 302 ir 325 psl. Vieno tomo kaina — 3 dol.

TĖVYNĖS ATGARSIAI. Čikagos Aukštesniosios Lituanistikos Mokyklos mokinių laikraštis. Nr. 1 ir 2. Akis patraukia didelės pačių mokinių nuotrauktos fotografijos. Taip pat mokinių rašiniai, aprašymai bei pasisakymai. Gyva ir įdomu. Laikraštį globoja Alg. Kezys, S. J.

2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636